

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

REA ARVE JA INKA HUOTARI

**KARTOITUS
MAAHANMUUTTAJALASTEN JA -
NUORTEN KOTOUTUMISEN JA
KOULUNKÄYNNIN TUKEMISESTA
PORIN KAARISILLAN
YHTENÄISKOULUSSA**

Sosiaalialan koulutusohjelma 2020

Tekijät Arve, Rea Huotari, Inka	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä 4/2020
	Sivumäärä 57	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Kartoitus maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutumisen ja koulunkäynnin tukemisesta Porin Kaarisillan yhtenäiskoulussa		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Tiivistelmä Tutkimuksellinen opinnäytetyö toteutettiin koulunkäynnin ja kotoutumisen kartoitukseksi Porin Kaarisillan yhtenäiskoulussa. Tutkimus tehtiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksessa selvitettiin millä konkreettisilla keinoilla maahanmuuttajalapsia ja -nuoria tuetaan koulunkäynnissä ja kotoutumisprosessissa. Tutkimuksessa tuotiin yhteen opettajien ja oppilaiden näkemyksiä tarjotusta tuesta. Suomessa maahanmuutto on kasvava ilmiö, ja sen vuoksi haluttiin selvittää, miten maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutumista tuetaan ja miten se näkyy erityisesti koulussa. Tiedonkeruumenetelminä käytettiin koulun henkilökunnalle puolistrukturoitua haastattelumuotoa ja oppilaiden näkemyksiä selvitettiin strukturoitua lomakehaastattelua käyttäen. Tutkimus antaa kuvan siitä, missä tilanteessa maahanmuuttajien asema on tällä hetkellä Porin Kaarisillan yhtenäiskoulussa. Tutkimus tulosten perusteella voidaan todeta, että Kaarisillan koulussa henkilökunnan ja oppilaiden näkemykset tarjotusta tuesta kohtaavat kiitettävästi. Haastatteluissa nousi erityisesti esille, kuinka suuri merkitys kotoutumiselle on, että maahanmuuttajalapsi tai – nuori saa luotua kaverisuhteita myös suomenkielisiin oppilaisiin. Oppilaat, jotka olivat saaneet uusia kavereita koulusta, kokivat kotoutuneensa melko hyvin tai erittäin hyvin. Ottaen huomioon, että osa lapsista ja nuorista oli ollut Suomessa vasta kolme kuukautta. Kaikki tutkimukseen osallistuneista maahanmuuttajalapsista ja -nuorista kokivat voineensa olla koulussa täysin oma itsensä, joten voidaan todeta, että Kaarisillan yhtenäiskoulu on turvallinen kasvu- ja oppiympäristö. Tutkimukseen osallistui maahanmuuttajalapsia ja -nuoria yhdestätoista eri maasta. Kulttuuritaustat erosivat toisistaan huomattavasti. Tutkimuksessa todettiin, ettei tulomaalla ole kotoutumisen kannalta suurtakaan merkitystä. Sen sijaan merkitystä koulunkäynnin ja kotoutumisen onnistumiseen oli sillä, onko lapsi tai nuori käynyt koulua omassa kotimaassaan ennen Suomeen tuloa. Henkilökunnan haastatteluissa ilmeni, että Kaarisillan yhtenäiskoulussa on hyvät resurssit maahanmuuttajalasten ja -nuorten koulunkäynnin sekä kotoutumisen tukemiseen. Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää hyväksi Kaarisillan koulun toiminnan kehittämisessä maahanmuuttajatyön osalta. Vastaavanlaista tutkimusta voidaan hyödyntää myös muissa ympäristöissä maahanmuuttajalasten ja -nuorten parissa, selvitetessä heidän kokemuksiaan kotoutumisprosessista ja sen eri vaiheista.		
Maahanmuutto, kotoutuminen, koulunkäynti, tukeminen, ohjaus		

Authors Arve, Rea Huotari, Inka	Type of Publication Bachelor's thesis	Date 4/2020
	Number of pages 57	Language of publication: Finnish
Title of publication Survey of supporting immigrant children and adolescents integration and school attendance in Kaarisilta comprehensive school of Pori		
Degree programme in Social Services		
<p>Abstract</p> <p>The thesis was carried out as an research school attendance and integration in the Kaarisilta comprehensive school. The research method was a qualitative. In the reseach it was examined on which concrete methods the immigrant children and adolescents are supported in school attendance and integration process. The views of teachers and students about the offered support were brought together in the research.</p> <p>Immigration is a growing phenomenon in Finland and for that reason it was significant to find out how the integration of immigrant children and of adolescents are supported specifically in schools. A semi-structured interview form was used as a method of data acquisition to gather information from the staff of the school. Students views were clarified by using a structured questionnaire interview.</p> <p>The research gives an insight regarding the situation of the immigrants position in the Kaarisilta comprehensive school of Pori at the moment. Based on results of the research it appears that the staff and the students views about offered support were well met.</p> <p>It especially came up in the interviews how meaningful for integration is that immigrant child or the adolescent is able to create relations with the finnish students. The students who had got new friends from the school experienced that they had integrated fairly well or really well, taking into consideration that some of the children and adolescents had been in Finland only three months.</p> <p>All of the immigrant children and adolescents who had taken a part of the interview experienced that they can be completely themselves at school. It can be stated that Kaarisilta comprehensive school's environment is safe for children and adolescents growth and studying.</p> <p>Immigrant childrens and adolescents who participated the research came from eleven different countries. The cultural backgrounds were considerably differed from each other. In the research it was discovered that there is no big significance on the arrival country for integration. Instead, more significant for the school attendances and success of integration was the fact whether the child or the adolescent has gone to school their own home country before their arrival to Finland.</p> <p>It became apparent in the interviews of the school staff that there are good resources in the comprehensive school of Kaarisilta for supporting the school attendance and integration of immigrant children and adolescents. The results of the research can be utilized in the developing immigrant work in the school of Kaarisilta. A similar study can be utilised as well in other environments among immigrant children and adolescents when investigating their experiences of the integration process and of its different stages.</p>		
Immigration, integration, school attendance, supporting, guidance		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 MAAHANMUUTTO SUOMESSA	7
2.1 Maahanmuutto ja maahanmuuttaja käsitteenä	7
2.2 Maahanmuuton historiaa Suomessa	7
2.3 Maahanmuuton nykytilanne Suomessa	9
2.4 Maahanmuutto Satakunnassa ja Porissa.....	11
3 KOTOUTUMINEN PROSESSINA	13
3.1 Kotoutuminen käsitteenä.....	13
3.2 Kotoutumissuunnitelma.....	14
3.3 Maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutumisen tukeminen.....	15
3.4 Maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutumisen tukeminen kouluissa.....	17
3.5 Osallistaminen merkityksellisenä tekijänä maahanmuuttajalasten ja – nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä	19
3.6 Maahanmuuton ja kotoutumisen lait	21
3.7 Kotoutumisen tukemisen muodot Porin Kaarisillan yhtenäiskoulussa	23
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	24
4.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimuskysymys.....	24
4.2 Aineiston keruu	25
4.2.1 Puolistrukturoidut haastattelut	25
4.2.2 Strukturoitu lomakehaastattelu	26
4.3 Aineiston analyysi	27
4.3.1 Puolistrukturoidut haastattelut	29
4.3.2 Strukturoitu lomakehaastattelu	29
4.4 Aineiston luotettavuus	30
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	32
5.1 Puolistrukturoidut haastattelut.....	32
5.2 Strukturoitu lomakehaastattelu.....	37
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	40
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme sai alkunsa ideasta, että haluaisimme toteuttaa sen koulumaailmaan. Löysimme helposti ajankohtaisen aiheen, joka on maahanmuutto. Maahanmuuttajalapsen ja -nuoren koulunkäynnin sujumisen kannalta on tärkeää lapsen kotoutuminen Suomeen. Tästä lähdimme kehittämään aihetta, ja lopulta päädyimme maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutumisen ja koulukäynnin tukemisen kartoittamiseen. Tilaajan opinnäytetyöllemme löysimme mutkattomasti. Porin Kaarisillan yhtenäiskoulussa lapsia ja nuoria on monista eri maista ja monista eri kulttuuritaustoista.

Opinnäytetyömme toteutimme pääsääntöisesti laadullisena tutkimuksena ja halusimme erityisesti saada tietoa menetelmistä, joilla maahanmuuttajalapsia ja -nuoria kouluarjessa tuetaan. Lisäksi halusimme selvittää miten lapset ja nuoret kokevat tarjotun tuen kotoutumisprosessissa.

Opinnäytetyön yhteistyökumppaninamme toimi Porin Kaarisillan yhtenäiskoulu. Tutkimuksemme kohteena oli ensisijaisesti Kaarisillan yhtenäiskoulun maahanmuuttajataustaiset oppilaat. Opinnäytetyömme palvelee oman ammatillisen kasvumme lisäksi muita alalla työskenteleviä sekä Kaarisillan yhtenäiskoulun opettajia ja oppilaita.

Halusimme tutkimuksellamme tuoda yhteen henkilökunnan ja oppilaiden ajatuksia kotoutumisen ja koulunkäynnin tukemisesta ja sen keinoista. Työelämässä on koko ajan kasvava tarve maahanmuutto-osaamiselle ja sen ollessa ajankohtainen aihe juuri nyt koemme tutkimuksestamme olevan hyötyä työyhteisön mutkattomampaan yhteistyöhön. On tärkeää, että työyhteisöllä on samat pelisäännöt asioista. Nuorten kokemukset kotoutumisen tukemisesta tulee ilmi tutkimustuloksissa ja näin ollen niistä saa oivan pohjan lähteä kehittämään kotoutumisen tukitoimia yhdessä nuorten kanssa.

Kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan tieteellistä tutkimusta, jolla pyritään tulla tietoisiksi tutkimuksen kohteen laadusta, ominaisuuksista ja sen merkityksistä kokonaisvaltaisesti. (Jyväskylän yliopiston [www-sivut](http://www.sivut).)

Yleisimpiä laadullisen tutkimuksen aineistonkeruu menetelmiä ovat haastattelu, kysely, havainnointi sekä vaihtelevista tiedostoista kerätty tieto. Tutkimuskysymyksen/-ongelman ja resurssien mukaan näitä menetelmiä voidaan käyttää vaihtoehtoisesti, rinnakkain tai yhdisteltynä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Aiheemme on ajankohtainen Suomessa koko ajan kasvavan maahanmuuton vuoksi. Viimeisten vuosien aikana maahanmuuttajien määrä on ollut selkeässä kasvussa. Suomessa törmää nykypäivänä jo monenlaisiin kulttuureihin ja monikulttuurisuus kasvaa jatkuvasti. Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus näkyy jo monella eri työkentällä tänä päivänä ja edelleen on tehtävä töitä ihmisten ennakkokäsitysten ja ennakkoluulojen murtamiseen. Maahanmuuttajien määrän kasvaessa on tärkeää muistaa, ettei suomalaista kulttuuria unohdeta kokonaan uusien tulevien kulttuurien alle. Siksi on tärkeää kotouttaa maahanmuuttajat hyvin, jolloin myös he kokevat olonsa täällä kotoiseksi, tuntiessaan myös meidän kulttuurimme omansa ohella. Halusimme selvittää, toteutuuko kotoutuminen Porin Kaarisillan yhtenäiskoulussa halutulla ja toivotulla tavalla, ja onko siihen tarpeeksi keinoja ja resursseja. Tärkeää on myös maahanmuuttajien oma kokemus kotoutumisesta ja sitä halusimme tutkimuksellamme selvittää.

Työnjakomme opinnäytetyötä tehdessä oli alusta saakka selkeä ja tasavertainen. Pyrimme jakamaan kirjallisen osuuden sekä haastattelut tasaisesti. Inka Huotari on kirjoittanut opinnäytetyöstä kappaleet 1 – 2.4., 3.7., 4.1., 4.2.2., 4.3.1., 5.2. ja 6. ja Rea Arve kappaleet 3 – 3.6., 4.2.1., 4.3.2. ja 4.4. Kappaleet 4.3. sekä 5.1. kirjoitettiin yhdessä. Koulun henkilökuntaa haastatteli Huotari ja Arve otti vastuun oppilaiden lomakehaastatteluista. Haastatteluiden litteroinnit jaoimme puoliksi. Sekä haastatteluiden että oppilaille pidettyjen lomakehaastatteluiden analysoinnin teimme yhdessä. Näin saimme työnjaon mahdollisimman tasaiseksi. Tiivistelmän suomeksi kirjoitti Huotari ja sen englanninkielisen osuuden kirjoitti Arve.

2 MAAHANMUUTTO SUOMESSA

2.1 Maahanmuutto ja maahanmuuttaja käsitteenä

Käsitteet maahanmuuttaja ja maahanmuutto ovat oleellisia tietoja tutkimuksemme lähtökohdille ja tutkimuskysymyksellemme. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan henkilöä, joka on muuttanut Suomeen toisesta maasta ja jonka tarkoituksena on asua Suomessa pidempi ajanjakso. Joskus kuullaan puhuttavan myös niin sanotuista ”toisen sukupolven maahanmuuttajista”, joilla tarkoitetaan henkilöä, jonka vanhemmat tai toinen vanhemmista on muuttanut esimerkiksi muualta Suomeen, mutta henkilö itse on syntynyt Suomessa. (Väestöliiton www-sivut 2019.)

Lisäksi joskus törmätään tilanteisiin, joissa sekoitetaan maahanmuuttaja käsitteenä pakolaiseen tai turvapaikanhakijaan. Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan henkilöä, joka on kotimaassaan koetun vainon tai muun uhan vuoksi hakenut toisesta maasta itselleen kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta. Pakolainen on määritelty YK:n pakolais-sopimuksessa henkilöksi, jolla on uhka tulla vainotuksi kotimaassaan. Pakolaisuuden syy ei YK:n pakolaisopimuksen mukaan ole esimerkiksi köyhyys, luonnonkatastrofit tai sota. (Väestöliiton www-sivut 2019.)

Kun taas puhutaan kiintiöpakolaisesta, on kyse henkilöstä, joka on saanut YK:n pakolaisasiain päävaltuutetulta myönnetyn pakolaisen aseman. Henkilö saapuu maahan vastaanottajavaltion pakolaiskiintiön puitteissa. (Pakolaisapu www-sivut 2019.)

Maahanmuuttaja voi olla käsitteenä kuitenkin myös kaiken kattava, jolloin sillä tarkoitetaan ihmistä, joka on muuttanut maasta toiseen, muuton syistä tai perusteista riippumatta (Kotouttaminen www-sivut 2019).

2.2 Maahanmuuton historiaa Suomessa

Jos mittarina on maassa puhutut kielet, ulkomaalaisten määrä ja ulkomaalaisten osanotto maan rakenteiden syntyyn, opiskelu ulkomailla sekä lähialueiden vuorovaikutus,

on Suomi ollut historiansa aikaisissa vaiheissa merkittävän kansainvälinen maa. Venäjän vallankumouksen jälkeen, 1920-luvulla Suomessa oli muihin Pohjoismaihin verrattuna eniten pakolaisia ja ulkomaalaisia. (Korkiasaari 2017.)

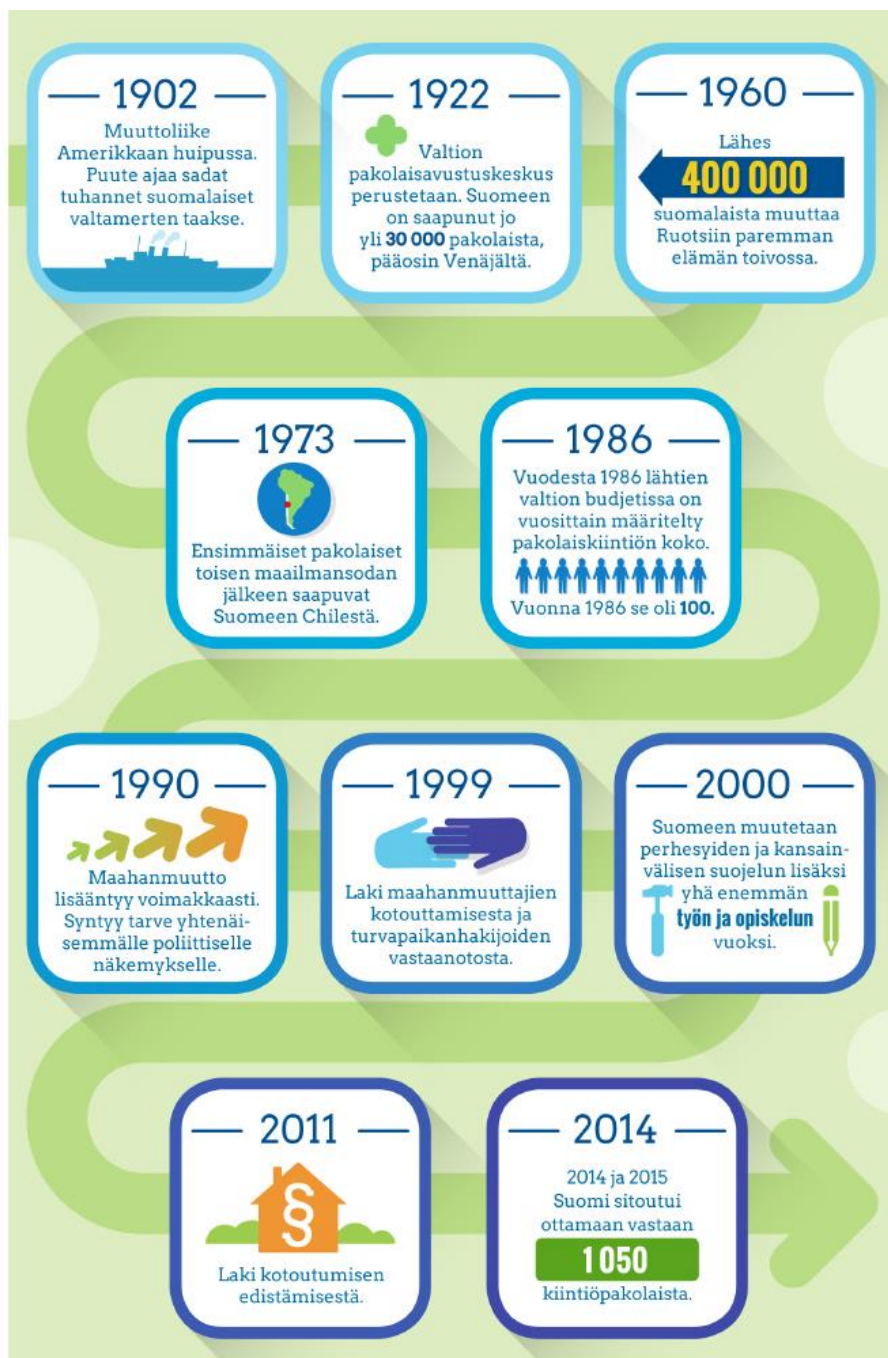
Aiemmin Suomi oli enemmän maastamuuttomaa, kun työn perässä muutettiin pois Suomesta. 1980-luvulle tultaessa maahanmuutto muuttui työperäisestä muutosta enemmän pakolais- ja perhesyihin. 1990-luvulla Suomeen muutti vuosittain noin 13 000 henkilö kun taas 2000-luvulle tultaessa ja viimeisten vuosien aikana Suomeen on muuttanut 30 000 henkilöä joka vuosi. (Väestöliiton www-sivut.)

Puhuttaessa ulkomaalaisista maahanmuuttajista, vasta 1990-luvulla on päästy siihen, että Suomeen muuttaneiden maahanmuuttajien enemmistö oli ulkomaalaisia eikä suomeen palaavia suomalaisia. 2010-luvun alkupuolella Suomeen tuli vuosittain noin 10 000 suomalaista paluumuuttajaa ja lähes 20 000 ulkomaalaista. Maahan- ja maastamuuttoon vaikuttavat maailmanpoliittiset ja taloudelliset tilanteet. Neuvostoliiton hajottua venäläisten ja virolaisten maahanmuutto kasvoi nopealla tahdilla ja silloin vasta Suomi muuttui väestöä voittavaksi maaksi. 2000-luvulla Aasian alueen sodat ja muut kriisitilanteet kasvattivat Suomeen muuttavien afgaanilaisten, iranilaisten, irakiläisten, nepalilaisten sekä myanmarilaisten määrää. (Myrskylä 2010.)

Itsessään maahanmuutto ei Suomessa ole ilmiönä uusi, mutta eri ajankohtina maahanmuuton syyt sekä määrät ovat vaihdelleet. 1900-luvulla Suomesta pois päin muutettaessa yleisiä maita, joihin muutettiin, olivat Ruotsi sekä Pohjois-Amerikka. Maahanmuutto Suomeen alkoi yleistyä 1900-luvulla ja 2000-luvulle tultaessa Suomeen muutettiin työn ja opiskelun perässä yhä useammassa tapauksessa, perhesyiden ja kansainvälisen suojelun ohella. Maailmanlaajuiset muuttoliikkeet ovat kautta historian vaikuttaneet myös Suomeen. Pitkittyneistä sodista ja muista konflikteista johtuen 2010-luvulla pakolaisuus on lisääntynyt, joka näkyy Suomessa lisääntyneenä määränä turvapaikanhakijoissa. (Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut.)

Kuva 1 havainnollistaa konkreettisesti sitä, mitä merkittäviä tapahtumia 1900-luvun alkupuolelta vuoteen 2014 on ollut maahanmuuttoon liittyen Suomessa.

Kuva 1. (Työ- ja elinkeinoministeriön [www-sivut](http://www.sivut.fi).)

2.3 Maahanmuuton nykytilanne Suomessa

Kun puhutaan maahanmuuttajien määrästä Suomessa, vaihtelevat määrät selittyvät usein sillä, tarkastellaanko maahanmuuttajia kansalaisuuden, kielen tai syntymämaan perusteella vai yhdistetäänkö nämä kaikki. Ulkomaan kansalaisia Suomessa on kaik-

kein eniten Virosta ja Venäjältä. Lisäksi Viroa ja Venäjää puhuvat henkilöt muodostavat myös Suomessa suurimmat vieraskielisten ryhmät. Jos puhutaan ulkomailla syntyneistä, on Suomessa heitä eniten entisestä Neuvostoliitosta, Virosta ja Ruotsista.

Vuonna 2017 ulkomaan kansalaisia oli Suomessa tilastojen mukaan noin 4,5% väestöstä, joka on noin 249 450 henkilöä. Määrän kasvusta riippumatta Suomessa asuu yhä vähiten ulkomaalaisia, jos vertailun kohteena on läntinen Eurooppa. Yleisesti ulkomaalaiset sijoittuvat suurimpiin kaupunkeihin, jolloin myös Suomessa 65 prosenttia kaikista ulkomaalaisista asuu kymmenessä suurimmassa kaupungissa Suomessa. Helsingissä asuu eniten ulkomaalaisia, joiden osuus oli 9,5% Helsingin väestöstä vuonna 2017. (Väestöliiton [www-sivut](#).)

Suomeen muuttavien henkilöiden lukumäärä on viime aikoina kasvanut nopeasti ja määrä on nykypäivänä jo noin 30 000 henkilöä vuodessa. Noin kolmasosa tästä määrästä on suomalaisia paluumuuttajia, jotka muuttavat muualta takaisin Suomeen, tämän lisäksi Suomeen muutetaan eniten Virosta ja Venäjältä. Arviolta viidesosa maahanmuuttajista muuttaa Suomesta takaisin kotimaahansa tai muuttaa vielä johonkin eri maahan. (Tilastokeskuksen [www-sivut](#), artikkelit 2010.)

Suomi on aiemmin ollut enemmän maastamuutto- kuin maahanmuuttomaa, jolloin Suomi on vähitellen menettänyt väestöään. Tähän on kuitenkin tullut muutos ja Suomi onkin nykyään niin sanottu nettovoittaja, jolla tarkoitetaan sitä, että Suomeen muuttaa enemmän ihmisiä kuin Suomesta poispäin. Intiasta, Amerikasta ja muista EU-maista Suomeen muuttavista iso osa tulee valmiiksi ennalta suunniteltuun työpaikkaan, kun taas suurin osa muualta muuttavista tulevat etsimään töitä tai opiskelupaikkaa, tai tulevat Suomeen muiden sukulaistensa jäljessä. (Tilastokeskuksen [www-sivut](#), artikkelit 2010.)

Suomessa asui 2016 vuoden lopulla arviolta 244 000 ulkomaan kansalaista. Vuoteen 2020 mennessä luvun arvioidaan nousevan noin 330 000 henkilöön. Noin 20% Suomeen muuttaneista muuttaa pois muutaman vuoden jälkeen. (Kotouttaminen [www-sivut](#) 2017.)

Maahanmuutto on kasvussa mm. Euroopan Unionin jäsenyyden, yleisen kansainvälistymisen ja hyvien matkustusmahdollisuuksien myötä. Yksi tärkeimmistä, ellei tärkein

selittävä tekijä Suomen väestönkasvulle on Suomessa asuvat ulkomaan kansalaiset ja maahanmuuttajat, jotka ovat jo saaneet Suomen kansalaisuuden. Maahanmuuton myötä maahan saadaan uuden työvoiman lisäksi uusia ajatuksia ja näkemyksiä, joten maahanmuutto tulee ajatella ensisijaisesti mahdollisuutena. (Porin kaupungin www-sivut.)

2.4 Maahanmuutto Satakunnassa ja Porissa

Vuoden 2018 lopussa Satakunnassa asukkaista noin 3,5% oli vieraskielisiä, joka on noin 1,9% koko Suomen vieraskielisistä asukkaista. Osa maahanmuuttajista on saanut itselleen jo Suomen kansalaisuuden ja tämän vuoksi on helpompi kuvata maahanmuuttajien osuutta väestöstä ennemmin vieraskielisinä kuin ulkomaan kansalaisina. Vieraskielinen väestö on keskimääräisesti iältään nuorempaa kuin kotimaisten kielten puhujat. Suurin osa Satakunnan vieraskielisestä väestöstä on miehiä, iältään 30-34 vuotta. Satakuntaan perustettiin vuoden 2015 aikana turvapaikanhakijoille monia vastaanotokeskuksia, hätämajoitusyksiköitä sekä ryhmäkoteja. Vuonna 2019 heinäkuussa toimintaa ovat jatkaneet vastaanotokeskukset Porissa, Raumalla ja Kankaanpäässä. Satakunnassa kiintiöpakolaisia on vastaan otettu Poriin, Raumalle sekä Euraan. Poriin on keskittynyt suurin osa koko Satakunnan maahanmuutosta. Tilastokeskuksen tilastojen mukaan vuoden 2018 loppupuolella Porin asukkaista vieraskielisiä oli noin 3,4%. Syitä maahanmuutolle on monia. Ulkomailta Suomeen niin kuin Satakuntaankin muutetaan muun muassa työn, opiskelun, perheen tai kansainvälisen suojelun perässä. Tätä tukee korkeakoulujen ja yritysten monikielisyys koulutusohjelmissa. (Kotouttaminen www-sivut.)

Satakunnassa periaatteena on kuntiin sijoittaessa se, että yksin Suomeen tulleet sijoitetaan isompiin kuntiin, kun taas perheelliset pyritään sijoittamaan pienempiin. Kuitenkin myönteisen oleskeluluvan saatuaan moni haluaa muuttaa Satakunnan ulkopuolelle isoihin kaupunkeihin kuten Helsinkiin, Tampereelle tai Turkuun.

Jatkossa olisi tarkoitus saada myös oleskeluluvan saaneita sijoittumaan myös pienempiin kuntiin. (Eniten maahanmuuttajia Porissa, 2016.)

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus eli ELY-keskus on koonnut vuoden 2019 maahanmuuton tilanteesta tilannekatsauksen. Tämän tilannekatsauksen mukaan vuoden 2019 elokuun loppuun mennessä, myönteisen oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista ja kiintiöpakolaisista sai Satakunnasta kuntapaikan 38 maahanmuuttajaa. Eriteltynä näistä kuntasijoitetuista 10 oli kiintiöpakolaisia ja loput turvapaikanhakijoita. Sijoitukset tehtiin Satakunnan kunnista Poriin, Euraan, Raumalle sekä Kankaanpäähän. Vuonna 2019 kiintiöpakolaisia vastaanotti Satakunnassa Eura. Maahanmuuttajat, jotka saivat Satakunnasta kuntapaikan ovat olleet kotoisin Afganistanista, Irakista, Syyriasta ja Somaliasta. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen [www-sivut](#).)

Työ- ja elinkeinoministeriön laatiman vuoden 2019 tavoitteen mukaan Satakuntaan on järjestetty 150 kuntapaikkaa. Tavoite saavutettiin vuonna 2019. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen [www-sivut](#).)

Alaikäisten, ilman huoltajaa Suomeen tulleiden palveluita on tarjolla Porissa ja Huittisissa. Esimerkiksi Porissa nämä palvelut ovat perheryhmäkoti, perhehoito sekä jälkihuolto. Huittisissa käytössä puolestaan ovat jälkihuollon palvelut, jotka ovat tarjolla yksin maahan tulleille nuorille 21 ikävuoteen saakka. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen [www-sivut](#).)

Heinäkuun loppuun mennessä vuonna 2019 Maahanmuuttovirasto oli vastaanottanut vireille 2700 turvapaikkahakemusta. Verrattuna edelliseen vuoteen määrä oli selkeästi pienempi sillä vastaava luku vuonna 2018 oli 4500. Satakunnassa toiminnassa vuonna 2019 oli kaksi Suomen Punaisenristin Satakunnan piirin tarjoamaa ja ylläpitämää vastaanottokeskusta, jotka sijaitsevat Porissa ja Raumalla. Yhteensä näissä oli heinäkuun lopulla asiakkaita 293. Kokemäellä ja Kankaanpäässä sijaitsevat vastaanottokeskukset lakkautettiin maaliskäkuussa, vuoden 2018 Maahanmuuttovirastolta tulleen päätöksen mukaan. Muualta maasta loppui lisäksi kolme vastaanottokeskusta saman päätöksen pohjalta. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen [www-sivut](#).)

Vuosien 2013-2014 vuodenvaihteessa asui Porissa kaupungin tilastojen mukaan 2169 ulkomaan kansalaista, yhteensä 98 eri maasta. Porin kaupunki on allekirjoittanut sopimuksen, joka koskee 15-20 kiintiöpakolaisen vastaanottoa, joka toinen vuosi. Tämä sopimus on allekirjoitettu vuonna 2014 maaliskuussa. (Porin kaupungin [www-sivut](#))

3 KOTOUTUMINEN PROSESSINA

3.1 Kotoutuminen käsitteenä

Kotoutuminen on keskeinen käsite tutkimuksessamme, ja sillä tarkoitetaan interaktiivista kehitystä maahanmuuttajan ja yhteiskunnan välillä. Kotoutumisen tavoitteena on maahanmuuttajan sopeutuminen uuteen maahan ja kulttuuriin niin että maahanmuuttaja tuntee olevansa yhdenvertainen ja aktiivinen jäsen yhteiskunnassa. Kotoutumista voidaan siis kuvata myös tunteena. Kotoutumista edistää merkityksellisesti tutustuminen uuden asuinmaan kieleen, tapoihin ja kulttuuriin. Sen rinnalla on tärkeää tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia ylläpitää omaa kieltään ja kulttuuriaan myös uudessa asuinmaassaan. (Kotouttaminen [www-sivut](#).)

Kotoutuminen on myös molemminpuolista kehittymistä. Maahanmuuttajalla on oikeus säilyttää oma kielensä ja kulttuurinsa, sekä tämän myötä yhteiskuntamme muuttuu maahanmuuton mukana. Kun taas maahanmuuttaja hankkii kotoutumisensa aikana yhteiskunnassamme tarvittavia tietoja ja taitoja, joiden avulla hän löytää paikkansa uudessa asuinmaassaan. (Työ- ja elinkeinoministeriön [www-sivut](#).)

Kotoutumista voidaan kuvata myös maahanmuuttajan läpikäymänä vuorovaikutteisena prosessina, joka tapahtuu arkisessa ympäristössä. Viranomaisten lisäksi tällä tarkoitetaan erilaisia toimijoita sekä sosiaalisia ympäristöjä. Erilaiset järjestöt, työyhteisöt, koulut, päiväkodit sekä myös naapurusto ovat sosiaalisia ympäristöjä. Esimerkiksi tällaisissa ympäristöissä voi osallistua yhteisöjen toimintaan sekä näin osallistuminen osaltaan mahdollistaa vuorovaikutuksellisen kanssakäymisen muiden kanssa, joka merkityksellisesti edistää kotoutumista. (Työ- ja elinkeinoministeriön [www-sivut](#).)

”Kotoutujan näkökulmasta kotoutuminen on eräänlaista oman paikan löytämistä uudessa kotimaassa” (Suomen pakolaisapu [www-sivut](#)).

Käsitteet kotoutuminen ja kotouttaminen sekoitetaan hyvin usein keskenään. Kotouttamisella tarkoitetaan kuitenkin eri viranomaisten ja muiden toimijoiden toimenpiteitä ja palveluita, joiden avulla edistetään ja tuetaan yksilön kotoutumista. Tällä siis käytännössä tarkoitetaan terveyspalveluiden järjestämistä, hyvinvoinnin edistämistä, kouluttautumista sekä autetaan maahanmuuttajaa työllistymään. (Suomen pakolaisapu [www-sivut](#).)

3.2 Kotoutumissuunnitelma

Jokainen kunta määrittää kuntakohtaisesti millä konkreettisilla keinoilla ja palveluilla maahanmuuttajien kotoutumista tuetaan. Kunnan koko sekä maahanmuuttajien määrä, vaikuttaa siihen, millaisia keinoja ja palveluja kunnassa on tarjolla. (Kotouttaminen [www-sivut](#).)

Kunnissa työskentelee maahanmuuttajien neuvojia, heidän työtehtävänsä on edistää maahanmuuttajien kotoutumista (InfoFinland [www-sivut](#)). Kotoutuminen on monivaiheinen prosessi, joka alkaa alkukartoituksen tai palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman tekemisestä. Näiden vireille panosta vastaa kunnassa tai työ- ja elinkeinotoimistossa työskentelevät maahanmuuttajien neuvojat. Palveluiden ja muiden yksilöllisten toimenpiteiden tarve arvioidaan alkukartoituksessa tai palvelutarpeen arvioinnissa. (Kotouttaminen [www-sivut](#).)

Alkukartoituksen tarkoituksena on myös antaa maahanmuuttajille tietoa suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta. Merkityksellistä on, että maahanmuuttaja saa tarvittavan perustiedon ja on tietoinen tarjolla olevista kotoutumista edistävästä palveluista. (Työ- ja elinkeinoministeriön [www-sivut](#).)

Jos alkukartoituksen aikana todetaan tuen tarvetta, tehdään sen jälkeen kotoutumissuunnitelma. Kotoutumissuunnitelmaan kirjataan asioita, jotka ovat merkityksellisiä

kotoutumisen toteutumiseksi. Kotoutumissuunnitelman kesto vaihtelee yksilöllisten tarpeiden mukaan, eli kuinka pitkään maahanmuuttaja tarvitsee tukea kotoutumisessa. Yleensä kotoutumissuunnitelma voimassa 3 vuotta, mutta tarvittaessa pidempääkin. (InfoFinland www-sivut.)

Perheille tehdään yhteinen kotoutumissuunnitelma, jossa on lisäksi erillinen kohta lapsen tiedoille. Kunta laatii tarvittaessa myös täysin erillisen kotouttamissuunnitelman alaikäiselle lapselle, jos se koetaan olosuhteiden puolesta tarpeelliseksi. Lapsen oma kotoutumissuunnitelma voidaan tehdä samaan aikaan perheen kotoutumissuunnitelman kanssa. (Kotouttaminen www-sivut.)

Perheen kotoutumissuunnitelman lapsen osioissa käsitellään yleisesti lapsen elämäntilannetta. Esimerkiksi lapsen luonnetta, terveys tilannetta, kehitystä, kielitaitoa, kotikasvatusta, peruskouluun liittyviä asioita sekä lapsen tuen tarvetta. (Kotouttaminen www-sivut. Lomake. Perheen kotoutumissuunnitelma ja palvelutarpeen arviointi kunnassa.)

Lapsen tai nuoren kotouttamissuunnitelma tulee myös tehdä moniammatillisena yhteistyönä huomioiden myös muut lapsen tai nuoren kanssa toimivat tahot ja lasta koskevat suunnitelmat. Tämänlaisia ovat mm. henkilökohtainen opetussuunnitelma, lastensuojelun suunnitelma tai varhaiskasvatuksen suunnitelma. Lapsen kotoutumissuunnitelmassa tulee erityisesti ottaa huomioon lapsen etu ja kehitys. Tämä tarkoittaa myös, että lapsen mielipiteet ja toiveet kuullaan ja otetaan huomioon häntä koskevissa päätöksissä. (Kotouttaminen www-sivut. Lomake. Alaikäisen kotoutumissuunnitelma.)

3.3 Maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutumisen tukeminen

Maahanmuuttaja lapsille ja –nuorille tarjotaan tukitoimia ja palveluita jokaisen lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tukitoimia järjestetään yleensä esimerkiksi kouluissa tai niiden kautta. Varhain aloitetut tukitoimet sekä kannustava ilmapiiri oppimisympäristössä tuo tukea ja turvaa maahanmuuttajalapselle ja –nuorelle oppipolulla etenemiseen sekä antaa jokaiselle nuorelle mahdollisuuden jatkokouluttautumiseen. (Kotouttaminen www-sivut.)

Lapsen kotoutumisen sekä kehityksen turvaamiseksi on myös tärkeää, että lapsella on mahdollisuus saada tarpeen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Esimerkiksi kouluterveydenhuollossa seurataan ja edistetään lasten terveyttä, kehitystä ja hyvinvointia. (Sosiaali- ja terveysministeriö [www-sivut](#).)

Jos peruskoulussa havaitaan, että lapsella on lisätuen tarvetta, voidaan tarvittavia lisätukitoimia ja palveluita järjestää ja näin ollen hyödyntää koulun piirissä olevaa moniammatillista osaamista lapsen kasvun ja kehityksen turvaamiseksi. Sosiaali- ja terveydenhuoltoon ovat oikeutettuja kaikki kenellä on Suomessa vakituinen asuinkunta. Perheiden kotoutumisen tukemiseksi on tärkeää, että palvelut ovat kaikkien saatavilla. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi terveyskeskuksia ja ennaltaehkäiseviä lastensuojelun tukitoimia. Myös pääsy muiden tarvittavien palveluiden piiriin on turvattava. (Kotouttaminen [www-sivut](#).)

Erityistä tukea tarvitseville maahanmuuttajille on tarjolla kotoutumista edistäviä erityisiä palveluita. Erilaiset elämäntilanteet, sairaus tai jokin vamma on peruste erityisten palveluiden saamiselle. Erityiset palvelut toteutetaan yleensä moniammatillisesti. Toimenpiteitä ja palveluita tuottaa viranomaisten lisäksi erilaiset järjestöt ja seurakunnat, kuitenkin pääosin palvelut ovat sosiaali- ja terveysalalta. Erityiset palvelut laiteetaan ylös kotoutumissuunnitelmaan ja niiden tarpeellisuutta seurataan kotoutumissuunnitelman mukaan. (Kotouttaminen [www-sivut](#).)

Yhteistoiminnan kautta voidaan lisätä kantaväestön ja maahanmuuttajien vuorovaikutusta. Nuorisotyö, liikunta ja kulttuuri ovat tässä merkittävässä asemassa. Osallisuuden kokeminen ja aktiivisena kansalaisena toimiminen edistävät merkittävästi maahanmuuttajien kotoutumista sekä integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Näillä keinoilla pystytään tukemaan myös eri ryhmien vuorovaikutusta. (Kotouttaminen [www-sivut](#).)

3.4 Maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutumisen tukeminen kouluissa

Porin kaupungin peruskouluissa opiskelee noin 300 maahanmuuttajataustaista sekä monikielistä lasta ja nuorta. Suurin osa heistä opiskelee Kaarisillan yhtenäiskoulussa. He muodostavat yhteensä noin 30 eri kieliryhmää. Suurimmat kieliryhmät muodostuvat venäjän, viron ja arabian kielestä. (Porin kaupungin www-sivut.)

Maahanmuuttajalapsen ja -nuoren aloittavat koulunkäyntinsä joko valmistavassa opetuksessa (Valo), tai omassa lähikoulussaan riippuen lapsen suomen kielen tasosta. Oppivelvollisuus alkaa 7- vuotiaana kaikilla Suomessa vakituisesti asuvilla lapsilla. (Porin kaupungin www-sivut.)

Valmistava opetus eli Valo on tarkoitettu peruskouluikäisille maahanmuuttajalapsille, joiden suomen kielen taito ei ole riittävä opiskeluun peruskoululuokalla omassa lähikoulussaan (Porin kaupungin www-sivut). Valmistava opetus kestää yleensä lukuvuoden, mutta tarvittaessa pidempäänkin. Opettaja tapaa yleensä uuden oppilaan ja hänen perheensä jo ennen, kun lapsi aloittaa valmistavassa opetuksessa kuitenkin viimeistään ensimmäisen kouluviikon aikana. Tapaamisen aikana opettaja täyttää yhdessä lapsen vanhempien kanssa Valo oppilas ilmoituksen. (Tiirikainen 2018.)

Lapsen integroitumista omaan uuteen kouluun ja luokkaan tukee ystävyyssuhteet, ymmärretyksi tuleminen, koulupäivien selkeys, lapsen kyky ymmärtää koulupäivän kulku, sekä lapsen mahdollisuus ilmaista itseään (Porin kaupungin www-sivut. Esite. Perusopetukseen valmistava opetus).

Valmistavan opetuksen opetusryhmät pyritään muodostamaan lasten ja nuorten ikäryhmien sekä suomen kielen tason mukaan. Ryhmäjaossa huomioidaan myös opetussuunnitelman mukaiset sekä lasten henkilökohtaiset tavoitteet, jotka pitää opetuksen aikana saavuttaa. Ryhmäjaon on myös tuettava lasten- ja nuorten kunnollista kasvua ja kehitystä. (Porin kaupungin www-sivut. Esite. Perusopetukseen valmistava opetus.) Kaikkien toimien järjestämisellä pyritään mahdollistamaan lapselle mahdollisimman miellyttävä kotoutuminen sekä koulunkäynnin sujuminen opetussuunnitelman mukaisesti.

”Porissa perusopetukseen valmistavassa opetuksessa noudatetaan Porin kaupungin perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaa” (Tiirikainen 2018).

Valmistavassa opetuksessa opiskellaan suomen kielen lisäksi myös muita peruskoulun oppiaineita. Valmistavan opetuksen tarkoitus on myös kehittää muita lapsen koulunkäyntivalmiuksia. Suomalaiseen peruskouluun sekä kulttuuriin tutustuminen on merkittävä osa valmistavaa opetusta. Valmistavan opetuksen keskeinen tavoite on, että lapsi omaksuu suomen kielen ja sen avulla edistetään lapsen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Valmistavassa opetuksessa tavoitellaan myös lapsen oman äidinkielen- ja kulttuurin tuntemuksen kehittymistä ja sekä lapsen tasapainoista kehittymistä kotoutumisen aikana. (Tiirikainen 2018.)

Lapsen tai nuoren aikaisempi koulunkäyntihistoria ja suomen kielen taito määrittää minkälaisia tavoitteita lapselle tai nuorelle asetetaan. Minimi tavoitteena on, että lapsi oppii suomea kehittyvän alkeiskielitaidon (A2.1) mukaisesti. Lukujärjestyksen tulee viikkotunneiltaan tukea oppilaan jaksamista ja koulunkäynnin sujumista. Alkuopetusikäisillä lapsilla viikkotunteja valmistavassa opetuksessa tulisi olla 24 tuntia, mikä on määrältään hieman suurempi, kuin alkuopetusikäisillä yleensä. 24 tunnin viikkomäärä koskee myös inkluusiivisesti opiskelevia oppilaita. (Tiirikainen 2018.)

Tämä tarkoittaa noin 900 tuntia vuodessa 6-10 vuotiailla lapsille. Yli kymmenvuotiaat opiskelevat perusopetuksen valmistavaa opetusta vähintään 1000 vuodessa. (Valtioneuvoston Oikeuskanslerin pöytäkirja 14.12.2015, OKV/2/50/2015.)

Inkluusiivisesta valmistavasta opetuksesta on saatu positiivisia kokemuksia Porin Kaarisillan yhtenäiskoulussa. Inkluusiivinen opetus soveltuu hyvin 1.-2. luokilla opiskeleville oppilaille, koska yleisopetuksen sisältö tukee myös kielen oppimista valmistavan opetuksen lisäksi. Inkluusiivisessa opetuksessa opiskelevat oppilaat oppivatkin suomen kieltä, ainakin yhtä hyvin kuin erillisessä valmistavan opetuksen ryhmässä opiskelevat oppilaat. Inkluusiivisessa opetuksessa oppilas välttyy koulun vaihtamisessa tapahtuvilta muutoksilta esimerkiksi: koulumatkan, ympäristön, opettajan vaihtumiselta. Kaverisuhteet ovat nousseet merkittäväksi osaksi lapsen- tai nuoren kotoutumisen onnistumista ja tätä myös inkluusiivinen opetus tukee. Lapsen- tai nuoren ystäväpiiri pysyy tuttuna ja turvallisena kun koulua ei tarvitse vaihtaa. Inklusio kehittää myös moni-

kulttuurisuuden tuntemista. Luokan muut oppilaat kehittävät suhtautumistaan monikulttuurisuuteen avoimemmin sekä inklusiossa korostuu vertaisoppiminen, kun oppilaat oppivat toisiltaan puolin ja toisin. (Tiirikainen 2018.)

Valmistavan opetuksen lisäksi oppilaalla on mahdollisuus opiskella suomi- toisena kielenä opetusta sekä omaa äidinkieltä (Porin kaupungin www-sivut). Maahanmuuttajanlasten kielelliset valmiudet ja vaikeudet otetaan huomioon perusopetuksessa. Mahdollistetaan lapsille tavoitteita vastaava suomen kielen opiskelu, esimerkiksi suomi-toisena kielenä (S2) opiskeluna. (Opetushallitus www-sivut.) Suomi- toisena kielenä (S2) opetuksessa tavoitteena on, että lapsella on hyväksyttävät kielelliset valmiudet opiskella ja toimia yhdenvertaisena suomen kielen yhteisöissä muiden kanssa (Porin kaupungin www-sivut).

Lapsi voi opiskella suomi- toisena kielenä oppiainetta, jos hänen äidinkieltensä on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Lapsi siirtyy S2- opetuksen pariin, kun lapsen suomen kielen perustaitojen osaamisessa on vielä kehitettävää. S2 on yksi osa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääristä. Kyseessä ei kuitenkaan ole suomen kielen tuki- tai erityisopetus. Opetuksen tavoitteena on, että lapsi oppii ymmärtämään suomen kieltä, kirjallisuutta sekä kulttuuria. Tekstin ymmärtämisen ja tuottamisen lisäksi, tavoitteena on saada lapselle kielellinen kyky toimia tasavertaisena jäsenenä kouluyhteisössä sekä arjessa. Merkittävää on, että lapsi osaa käyttää kieltä jatkossa myös muun oppimisen tukena. (Opetushallitus www-sivut.)

3.5 Osallistaminen merkityksellisenä tekijänä maahanmuuttajalasten ja – nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä

Osallisuus on käsitteenä ja tunteena merkityksellinen osa tutkimustamme, koska osallisuus liittyy vahvasti maahanmuuttajalasten- ja nuorten arkeen koulussa ja sen ulkopuolella. Maahanmuuttajalasten ja -nuorten tulee tuntea itsensä yhdenvertaisiksi muiden joukossa. Lapsen osallisuuden kokeminen toimii ennaltaehkäisevänä tekijänä syrjäytymistä vastaan. (Terveys- ja hyvinvoinninlaitos www-sivut.)

Maahanmuuttajanuorten syrjäytymisriski on huomattavasti korkeampi kuin muiden nuorien. Maahanmuuttajalasten ja -nuorten oikeus perusopetukseen -raportissa todetaan, että maahanmuuttajanuorten syrjäytymisriski on huolestuttavan korkealla, koska se on lähes kuusi kertaa suurempi kuin kantasuomalaisten nuorien. Nuoren syrjäytymiseen yhdeksi vaikuttavaksi tekijäksi on nostettu nuoren peruskoulussa saamat kielelliset sekä muut valmiudet. (Oikeuskanslerinvirasto www-sivut.)

Huolta on myös aiheuttanut se, että maahanmuuttajalasten ja -nuorten kielelliset valmiudet eivät ole riittävät siihen nähden, että oppilashuollon sekä muiden tukitoimien resurssit tulisivat kokonaisvaltaisesti käytettyä. Tällä tarkoitetaan vähäisen suomen kielen taidon omaavan oppilaan mahdollisuutta sekä kykyä käyttää tasavertaisesti oppilashuollon palveluita verrattuna suomalaistaustaisiin oppilaisiin. Asiasta ei ole juurikaan tutkimustietoa, joten asiaa on hyvin vaikea arvioida.

Maahanmuuttajanuorten syrjäytymisellä voi kuitenkin olla hyvinkin pitkäaikaisia seurauksia nuorelle sekä suomalaiselle yhteiskunnalle. Suomessa on tehty joitakin arvioita koskien ulkomaalaistaustaisten nuorten peruskoulun keskeyttämistä ja niiden mukaan Suomessa on peruskoulun keskeyttäneitä nuoria jopa tuhansia. Kuitenkin perusopetuksen nivelvaihe todetaan olevan maahanmuuttajataustaisille nuorille hyvinkin haasteellinen, koska kaikki nuoret eivät ole peruskoulun aikana oppineet riittävässä määrin suomen kieltä, jotta jatko-opiskelu olisi mahdollista. (Valtioneuvoston Oikeuskanslerin pöytäkirja 14.12.2015, OKV/2/50/2015.)

Osallisuutta voidaan kuvata paremmin tunnetilana, joka muodostuu, kun ihminen toimii osallisena jonkinlaisessa yhteisössä esimerkiksi opiskelun tai harrastuksen kautta. Yhteisöissä ja ryhmissä osallisuus ilmenee jäsenten arvostuksena, luottamuksena sekä tasavertaisuutena. Ennen kaikkea mahdollisuutena vaikuttaa omassa yhteisössään. (Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos www-sivut.) Käsitteenä osallisuus yhteiskunnassa tarkoittaa, jokaisen oikeutta terveyteen, opiskeluun, toimeentuloon, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin (Terveysten ja hyvinvoinnin laitost www-sivut). Osallisuus kansallisella tasolla merkitsee jokaisen oikeutta vaikuttaa ja osallistua itseä koskeviin asioihin ja yhteiskunnan muutoksiin (Terveysten ja hyvinvoinninlaitos www-sivut).

3.6 Maahanmuuton ja kotoutumisen lait

Suomen lainsäädännön ohella EU:n lainsäädäntö sekä Suomea sitovat kansainväliset ihmisoikeudet ja muut sopimukset ohjaavat maahanmuuton säännöstöä Suomessa.

Sopimuksista olennaisimmiksi voidaan nostaa Euroopan ihmisoikeussopimus, koulutuksen vastainen yleissopimus, lapsen oikeuksien sopimus sekä Geneven pakolaissopimus. Lähtökohtaisesti Suomen lainsäädäntö koskee kaikkia Suomessa asuvia, oikeuksineen ja velvollisuuksineen. (Kotouttamisen [www-sivut](#).)

Lukuun ottamatta Islantia, kaikkia pohjoismaiden kotouttamistoimia johtaa kotouttamislainsäädäntö. Kaikissa Pohjoismaissa kotouttamisasiat ja peruspalvelut ovat vastaavanlaisia keskenään. Eroja kuitenkin myös löytyy muun muassa kotoutumista edistävissä toimenpiteissä ja niiden pituudessa. (Kotouttaminen [www-sivut](#).)

Ammattilaisten työtä on luotu helpottamaan [IntegrationNorden.org](#)- sivusto. Kyseinen sivusto on toteutettu osana Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyöohjelmaa, jonka aiheena on ollut kotoutuminen. Sivusto sisältää tämänhetkisiin tutkimuksiin perustuvaa tietoa, uutisia maahanmuutosta, seminaareista ja kotouttamisen parissa työskentelevistä järjestöistä eri maissa. Sivustolla pyritään levittämään tietoisuutta erilaisista toimintatavoista kotoutumisen suhteen, joita jo käytetään ympäri Pohjoismaita. Sivustolle pyritään päivittämään konkreettisia esimerkkejä siitä, kuinka kotoutumisessa on onnistuttu ja kuinka Pohjoismaiden eri kunnissa on toimittu tämän onnistumisen eteen. Tästä hyvänä esimerkkinä on mm. projektit, jotka tukevat maahanmuuttajanaisten kotoutumista. (Kotouttaminen [www-sivut](#).)

Kotoutumislain mukaan kunnan tehtävänä on huolehtia, että kunnassa on riittävässä määrin kotoutumislainsäädännössä mainittuja palveluita ja toimenpiteitä tarjolla maahanmuuttajille. Kunnan tulee myös vastata kotouttamisen suunnittelusta ja kehittämisestä sekä sen toteutumisesta. Kunta on myös vastuussa henkilöstön kotouttamisosaamisesta. (Kotouttaminen [www-sivut](#).)

Kotoutumista pyritään myös tukemaan erilaisin lainsäädännöllisin keinoin. Maahanmuuton, kotoutumispalveluiden ja toimenpiteiden taustalla on säädettyjä lakeja, joiden

pohjalta maahanmuuttajien kotoutumisprosessia edistetään ja tuetaan. Näitä ovat esimerkiksi laki kotoutumisen edistämisestä, yhdenvertaisuuslaki, perustuslaki, perusopetuslaki- ja asetus sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. (Finlex www-sivut.)

Laki kotoutumisen edistämisestä

”Tämän lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.” (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386, §1.)

Yhdenvertaisuuslaki

”Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.” (Yhdenvertaisuuslaki 01.01.2015/1325, §6.)

Perusopetuslaki

”Kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta, lisäopetusta ja kunnan päättämässä laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Kunta päättää perusopetuksen järjestämisestä muille kuin oppivelvollisille.” (Perusopetuslaki 01.01.1999/ 628/1998, §5.)

3.7 Kotoutumisen tukemisen muodot Porin Kaarisillan yhtenäiskoulussa

”Kaarisillan yhtenäiskoulu on suvaitsevainen ja monikulttuurinen koulu, joka on täynnä ääntä, iloa ja energiaa. Kaarisillassa opitaan ja koetaan yhdessä!”

(Porin Kaarisillan yhtenäiskoulun [www-sivut](#).)

Porin Kaarisillan yhtenäiskoulu sijaitsee Porin keskustan tuntumassa. Koulussa on noin 500 oppilasta, luokilla 1-9. Opettajia koulussa on 40 ja muuta henkilökuntaa runsaasti. Koulu henkilökuntaan kuuluu opettajien lisäksi mm. kuraattori, terveydenhoitaja, koulusihteeri, sosionomit ja koulunkäynninohjaajat sekä iltapäiväkerhon ohjaajat. Lisäksi koulussa työllistyy kiinteistönhoitaja, siistijät ja kouluruokalan henkilökunta. Maahanmuuttaja taustaisia oppilaita koulussa on noin sata. Heitä on yhteensä noin kahdestakymmenestä eri maasta. Maahanmuuttajille on Kaarisillan koulussa järjestetty valmistavaa opetusta jo 15 vuoden ajan. Tällä hetkellä erillisiä valmistavia luokkia on koulussa kaksi ja yksi inklusiivinen valmistavan opetuksen luokka. Maahanmuuttaja oppilaita pyritään integroimaan kaikille eri luokka-asteille, jotta erilaisuuden hyväksyminen ja arvostus voisivat olla läsnä oppilaiden elämässä jokainen koulupäivä. (Porin Kaarisillan yhtenäiskoulun [www-sivut](#).)

Porin Kaarisillan yhtenäiskoulussa toimii erilaisia työryhmiä, joista yksi ryhmä on monikieliset-työryhmän. Monikieliset työryhmän toiminta perustuu koulun kulttuuriseen moninaisuuteen ja sen näkemiseen voimavarana. Työryhmän tarkoituksena on omalla panoksellaan kehittää Kaarisillan koulua ja sen toimintaa. Työryhmän työskentelyssä ja koulun arjessa näkyy erityisesti laaja-alainen osaaminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (Tornion Kyläjoen koulun [www-sivut](#), 2016). Työryhmä pyrkii ottamaan mukaan sekä oppilaita että heidän vanhempiaan omaan toimintaansa, jolloin työryhmä ei toimi yksin. Mukana työryhmän toiminnassa ovat monet kampanjat tai perinteeksi muodostuneet vuosittaiset tapahtumat. Esimerkkeinä näistä Monikulttuuriviikko, joka on jokavuotinen tapahtuma sekä Minä luen sinulle- kampanja, jossa maahanmuuttajataustaiset oppilaat lukevat ääneen vanhuksille ja kehitysvammaisille. Yhteistyötä pyritään tekemään paljon lähiympäristön kanssa. Teemapäivien ja -viikkojen ohella työryhmän yhtä tärkeänä tehtävänä on kehittää työkaluja oppimiseen, opiskeluun ja opettamiseen, eri luokka-asteille. (Porin Kaarisillan yhtenäiskoulun [www-sivut](#).)

Koulu tarjoaa monipuolista tukea maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutumiseen. Esimerkiksi koululla toimii Kotokummi -kerho, jossa maahanmuuttajalapsille ja suomalaislapsille on järjestetty yhteistä tekemistä koululla kerran kuukaudessa. Tällä toiminnalla pyritään tuomaan maahanmuuttajat ja suomalaislapset yhteen. Koulu kannustaa jatkuvasti maahanmuuttajia solmimaan kaverisuhteita myös suomenkielisiin oppilaisiin, joka tukee kotoutumista parhaalla mahdollisella tavalla, lasten päästessä kiinni suomalaisten lasten tapoihin ja oppimaan leikin kautta myös suomen kieltä.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimuskysymys

Tutkimuksemme lähtökohdat olivat selvittää millä keinoilla Porin Kaarisillan yhteinäiskoulu tukee kokonaisvaltaisesti maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutumista. Kysymyksiä, johon halusimme löytää vastauksia, olivat: miten ja millä konkreettisilla keinoilla maahanmuuttaja nuoria tuetaan kotoutumisessa ja koulunkäynnissä? Miten nuorten oma kulttuuri ja lähtökohdat huomioidaan koulumaailmassa? Onko kotoutumisessa eroja tyttöjen ja poikien välillä? Onko kulttuuritaustalla merkitystä siihen, kuinka hyvin lapsi kotoutuu? Kohtaavatko nuorien ja kouluhenkilökunnan toiveet ja ajatukset tukemisesta? Toimiiko yhteistyö koulun ja kodin välillä? Mitä yhteyksiä koululla on vapaa-ajan toimintaan mm. Harrastuksiin ja hyödynnetäänkö niitä maahanmuuttaja nuorten tukemisessa?

Lähdimme tutkimaan siis erityisesti sitä, kuinka koulumaailma tukee maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten kotoutumista Suomeen ja kuinka hyvin heidät pystytään kohtaamaan yksilöinä ja heidän tarpeisiinsa vastaamaan.

Tarkastelimme aihetta sekä oppilaiden eli lasten ja nuorten sekä opettajien ja kouluhenkilökunnan näkökulmasta. Meille oli tärkeää saada tietää kuinka lasten ja nuorten näkemykset kohtaavat opettajien näkemyksiin tuesta sekä toisinpäin. Haluamme tietää millaista tukea oppilaille tarjotaan aina oppitunneista ruoka- ja välitunteihin. Miten

heitä kotoutetaan kokonaisvaltaisesti koulussa sekä onko koululla toimintaa tai verkostoja vapaa-ajan harrastuksiin mitkä ovat osa koulumaailman kotoutumisen tukemista.

Tutkimuksellemme haimme Porin Kaarisillan yhtenäiskoulun rehtorilta asiaan kuuluvan tutkimusluvan (LIITE 1) sen jälkeen, kun olimme käyneet paikan päällä esittelemässä aiheemme ja yhteistyö koulun kanssa sekä sopimus opinnäytetyön tekemisestä, oli saatu vireille. Lisäksi, koska tutkimukseemme kuului alaikäisten oppilaiden haastattelu, teimme vielä erikseen lomakehaastatteluiden toteutuksesta lupakyselyn vanhemmille (LIITE 3).

4.2 Aineiston keruu

4.2.1 Puolistrukturoidut haastattelut

Teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu on melko avoin ja näin on myös lähellä syvähaastattelua, joka on yksi haastattelun muodoista. Puolistrukturoidussa haastattelussa on etukäteen valittu teemoja ja niiden alle tarkentavia kysymyksiä. Näiden mukaan edetään haastattelussa. Puolistrukturoidussa haastattelussa etuna on se, että kysymyksiä voidaan vielä tarkentaa aiemmin saatujen vastausten pohjalta. Haastatteluissa korostetaan haastateltavan näkemyksiä asioista, heidän antamiaan arvoja asioille sekä sitä, kuinka nämä näkemykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Teemahaastattelun erilaiset toteutukset voivat olla likimain avoimesta haastattelusta aina lähes strukturoituun haastatteluun. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Haasteltavana meillä oli Porin Kaarisillan yhtenäiskoulusta neljä koulun henkilökuntaan kuuluvaa. Haastateltavat oli valittu koulun henkilökunnasta sen pohjalta, ketkä toimivat maahanmuuttajalasten ja -nuorten kanssa koulupäivän aikana, tukien sekä koulunkäyntiä että kotoutumista. Olimme olleet yhteydessä kouluun opinnäytetyön haastatteluosuuksista ja koulusta ehdotettiin, että he valitsisivat haastateltavat meille, jotta saisimme mahdollisimman kattavia vastauksia tutkimuskysymykseemme. Haas-

tateltavat olivat saaneet kysymyksemme luettavaksi etukäteen (LIITE 4), jotta vastaminen haastattelutilanteessa olisi sujuvampaa laajojen mutta yksityiskohtaisten kysymystemme vuoksi.

Päädyimme käyttämään henkilökunnan haastatteluissa puolistrukturoitua haastattelua, koska halusimme saada mahdollisimman tarkat vastaukset tutkimuskysymystämme ajatellen. Puolistrukturoitu haastattelu mahdollisti meille yksityiskohtaisten ja samojen kysymysten kysymisen kaikilta haastateltavilta. Hyvin rajatut teemat ja yksityiskohtaiset kysymykset tukivat pyrkimystämme tarkkoihin vastauksiin, joka taas helpotti työtämme analysointi vaiheessa. Kysymyksiä ja vastauksia oli helpompi verrata toisiinsa, kun kysymys oli kaikilla sama, näin löytyi helpommin yhtäläisyydet ja erot.

4.2.2 Strukturoitu lomakehaastattelu

Strukturoidulla haastattelulla tarkoitetaan ennalta suunniteltua ja strukturoitua, eli jäsennehtyä haastattelua, jossa edetään haastattelijalla olevan valmiin lomakkeen mukaan. Kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat ja myös esittämisjärjestys on kaikille sama. Lomakehaastattelu eli strukturoitu haastattelu sopii aineiston keruuta vaksi silloin kun haastateltavia on paljon ja he ovat verrattain samankaltaista ryhmää keskenään. Kun tietoa on kerätty tällä metodilla, ovat saadut vastaukset keskenään vertailukelpoisia ja tietojen käsittely on melko helppoa ja nopeaa. (Kajaanin ammattikorkeakoulun www-sivut.)

Lomakehaastattelulla voidaan yleisesti saada parempi vastausprosentti kuin pelkällä kyselylomakkeella. Lomakehaastattelussa kysytään ainoastaan tutkimuksen tutkimuskysymyksen/ -ongelman kannalta merkittäviä kysymyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Valitsimme aineiston keruumenetelmäksi strukturoidun lomakehaastattelun koska halusimme ottaa haastatteluun mahdollisimman monta lasta ja nuorta, jolloin tämä metodi olisi kaikkein helpoin, kattavin ja nopein toteuttaa. Lisäksi voisimme tarvittaessa täydentää ja tarkentaa kysymyksiä, lasten ja nuorten tullessa haastattelutilanteeseen. Lasten ja nuorten kielitaito huomioiden oli aineiston kannalta luotettavampaa suorittaa aineiston keruu lomakehaastattelulla, eikä niin, että nuoret olisivat yksin täyttäneet lo-

makkeen ja palauttaneet sen meille. Koulun henkilökunta oli valinnut meille 15 maahanmuuttajalasta ja -nuorta haastatteluun. Käytimme haastattelussa ennalta suunniteltua kyselylomaketta, jonka täytimme lasten ja nuorten puolesta haastattelutilanteissa. Kysymykset olivat kaikille samat ja avoimia kohtia kyselylomakkeessa oli melko vähän. Haastattelussa käytetyn lomakkeen loimme Google Formsilla (LIITE 5).

4.3 Aineiston analyysi

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen aineiston analyysissä tavoitteena on saada jäsenettyä tutkimuskohteen laatua, merkityksiä sekä ominaisuuksia mahdollisimman kattavasti (Jyväskylän yliopiston www-sivut).

Tutkimustamme lähdimme analysoimaan sisällönanalyysina. Sisällönanalyysi on yksi perusanalyysimenetelmistä ja sitä voidaan hyödyntää laadullisen tutkimuksen analysoimisessa. Sitä voidaan kuvata yksittäisenä metodina, mutta toisaalta sitä voi ajatella myös väljänä teoreettisena kehyksenä, jolloin sitä voidaan hyödyntää erilaisissa analyysikokonaisuuksissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tutkimusanalyysit on toteutettu hyvin monenlaisin keinoin laadullisissa tutkimuksissa ja niistä on myös hyvin vaihtelevia analyysikuvauksia. Eri metodioppaista voidaan myös löytää toinen toistaan monipuolisempia analyysikuvauksia. Vuosia sitten Jyväskylän yliopiston filosofian laitoksen tutkija Timo Laine toi esille laadullisen tutkimuksen analyysin rungon, jonka avulla saadaan kuvattua laadullisen tutkimuksen analyysin etenemistä. Ohessa Laineen kuvaus analyysin rungosta:

1. ”päättää mikä tässä aineistossa kiinnostaa ja tee vahva päätös.”
2. ”Käy läpi aineisto, erota ja merkitse ne asiat, jotka sisältyvät kiinnostukseesi”
3. ”Kaikki muu jää pois tutkimuksesta”
4. ”Kerää merkityt asiat yhteen ja erilleen muusta aineistosta”
5. ”Luokittele, teemoita tai tyypittele aineisto”
6. ”Kirjoita yhteenveto”

(Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tutkimusrungon avulla on löydettävä ja rajattava tutkimuksen ilmiö, jonka jälkeen siitä tulee kattavasti kertoa kaikki mahdollinen (Tuomi & Sarajärvi 2018).

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston kerääminen on kuitenkin erillään analyysin kehityksestä. Töttö (2000) kuvaa asian niin, että tutkimusote tulee oivaltaa ennen kaikkea analyysin kautta eikä pelkän aineiston keruun avulla. (Töttö, P. 2000.)

Laadullinen tutkimus pitää sisällään kysymyksen, miten mahdollisesti voidaan ymmärtää toista ihmistä. Kysymys on kuitenkin kaksisuuntainen. Koska kysymys on tutkijan mahdollisuudesta ymmärtää tutkimukseen haastateltua ihmistä. Toisaalta kysymys on myös siitä, miten muu tutkimuksen ulkopuolinen henkilö ymmärtää tutkijan tuottamaa tutkimusraporttia. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tutkimustamme lähdimme toteuttamaan kvalitatiivisena eli laadullisena, mutta aineistonkeruu menetelmiä valitessamme päätimme käyttää myös lomakehaastatteluita, joten tutkimuksemme sisältää myös piirteitä kvantitatiivisesta eli määrällisestä tutkimuksesta. Toteutimme tiedon hankinnan puolistrukturoiduilla (teema) haastatteluilla, sekä lomakehaastatteluilla. Aineiston analyysinmenetelminä olemme käyttäneet niin laadullisen kuin määrällisenkin analysoinnin menetelmiä. Puolistrukturoitujen haastatteluiden analysointi lähti käyntiin haastattelunauhoitteiden litteroimisesta, jonka jälkeen analysoimme sitä luokittelemalla saatuja vastauksia haastatteluteemojen mukaisesti, jonka avulla saimme koottua tutkimuksen tulokset sekä sen avulla pystyimme tuomaan esille tutkimuksen kannalta merkityksellisimmät tulokset sekä ilmi tulleet eroavaisuudet. Lomakehaastattelutulokset olimme kirjanneet paperisena haastattelutilanteissa, joten tulosten analysointi alkoi tulosten syöttämisellä google formsiin, josta saimme vastaukset kuviona sekä prosenttilukuina.

Laadullisen tutkimuksen todenmukaisuutta sekä luotettavuutta ei voida tulkita samoin keinoin eikä samalla tavalla kuin määrällistä tutkimusta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

4.3.1 Puolistrukturoidut haastattelut

Puolistrukturoitu haastattelu on jokseenkin suunnitelmallinen mutta osittain avoin haastattelu. Puolistrukturoidussa haastattelussa pyritään esittämään kaikille tutkimus-haastatteluun osallistuville samat kysymykset mahdollisimman samassa järjestyksessä. Puolistrukturoitu haastattelu sijoittuu virallisesti lomake haastattelun sekä strukturoidun lomakehaastattelun välimaastoon. (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto, Saarinen-Kauppinen & Puusniekka.)

Koska olimme taltioineet nauhoittamalla kaikki koulun henkilökunnalle tehdyt puolistrukturoidut haastattelut, aloitimme aineiston analyysin ensimmäisenä litteroimalla nämä kaikki haastattelut. Teksti muodossa haastattelua oli helpompi jäsentää. Näin pystyimme helpommin löytämään aineistoista yhtäläisyyksiä ja mahdollisia ristiriitoja henkilökunnan vastausten välillä. Päätimme, että litteroimme haastattelut puoliksi, jolloin saimme hieman jaettua työmäärää tasaisemmin. Litterointien jälkeen aloitimme yhdessä aineistojen analyysin.

Halusimme erityisesti nostaa analyysissämme haastatteluissa esille tulleita kotoutumisen konkreettisia keinoja sekä muita mielestämme mainitsemisen arvoisia asioita koulun toiminnasta, kotoutumiseen ja koulunkäyntiin liittyen. Lähdimme ryhmittelemään ja luokittelemaan vastauksia haastattelun pääteemojen mukaisesti. Aineiston analyysistä meille helpompaa teki se, ettei vastausten välillä ollut isoja asia eroja. Kaikki vastaajat olivat asioista pitkälti samaa mieltä. Näin meidän oli helpompi lähteä nostamaan aineistosta tutkimuskysymyksemme kannalta olennaisia asioita. Ryhmittelyn jälkeen valitsimme esille nousseista asioista raportointiin ne, jotka olivat tutkimuskysymyksemme kannalta olennaisia asioita.

4.3.2 Strukturoitu lomakehaastattelu

Strukturoitu lomakehaastattelu on virallisin haastattelumuoto. Haastatteluissa käytetään ennalta suunniteltua lomaketta, joka sisältää valmiit kysymykset sekä vastausvaihtoehdot. Strukturoidussa lomakehaastattelussa on merkityksellistä esittää kaikille

haastateltaville kysymykset samassa suunnitellussa järjestyksessä, jonka myötä haastateltava valitsee vastauksista parhaiten sopivan vastausvaihtoehdon. (Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, Saaranen-Kauppinen & Puusniekka.)

Käytimme oppilaille tehdyissä haastattelussa ennalta tekemäämme kyselylomaketta. Lomake on tehty Google Formsilla. Haastatteluiden jälkeen syötimme saamamme vastaukset Google Formsiin ja saimme sieltä kattavan analyysin vastauksista, myös erilaisten kaavioiden muodossa, joka auttoi meitä vastausten tulkinnassa. Näin meidän oli helppo lähteä itse analysoimaan vastauksia ja tulkitsemaan niitä. Lähdimme etsimään suurimpia yhtäläisyyksiä ja eroja oppilaiden vastausten välillä. Halusimme saada selville sen, kokevatko lapset ja nuoret asiat samalla tavalla keskenään vai eroavatko ne paljon toisistaan. Näiden jälkeen halusimme selvittää mistä mahdolliset erot voisivat johtua, esimerkiksi suomessa olo ajasta, suomen kielen taidosta, sekä ymmärrys että puhe, nuorten iästä vai mahdollisista muista tekijöistä.

4.4 Aineiston luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta pystymme perustelemaan rajatun aiheen, kohderyhmän sekä paikan avulla. Toteutimme tutkimuksen rajatulle kohderyhmälle, maahanmuuttajataustaisille lapsille ja -nuorille Porin Kaarisillan kouluun. Tutkimme kotoutumisen sekä koulunkäynnin tukemista, joten maahanmuuttajalapsen ja -nuoret sekä heidän parissaan työskentelevä koulun henkilökunta oli sopiva kohderyhmäksemme. Tutkimus toteutettiin kokonaisvaltaisesti Kaarisillan koululle, joten tutkimuksen tuloksia ei voi yleistää muihin kouluihin. Uskomme tutkimusaiheen olleen hyvin rajattu ja lähdimme tutkimaan aiheitamme kohdennetusti tutkimuskysymystemme pohjalta. Tutkimushaastatteluiden aikana tuli ylläpitää tarkkaavaisuutta, jotta pysyisimme haastatteluiden ajan objektiivisina. Kysymykset esitimme teemoittain suunnitelmallisen kysymyspohjan mukaisesti, jonka avulla pystyimme varmistamaan, ettemme esitä liian johdattelevia kysymyksiä. Puolistrukturoidut haastattelut antavat kuitenkin mahdollisuuden esittää tarkettavia kysymyksiä haastateltavan vastausten pohjalta.

Käyttäessämme tutkimusmenetelmänä lomakehaastattelua varmistimme, että maahanmuuttajalapsen ja -nuoret keskittyvät haastattelutilanteeseen sekä että he ymmärsivät

kysyttävät kysymykset. Tämä puolestaan varmisti saatujen vastausten todenmukaisuutta. Kyseessä on kuitenkin laadullinen tutkimus (kvalitatiivinen), joten emme toteuttaneet kyselylomaketta isommalle kohderyhmälle esimerkiksi kaikille koulun maahanmuuttajalapsille ja -nuorille. Silloin tutkimuksemme olisi ollut enemmänkin määrällinen (kvantitatiivinen) sekä vastaustulokset eivät välttämättä olisi olleet yhtä realistisia. Lomakehaastattelu myös mahdollisti haastateltavien aidon vuorovaikutussellisen kohtaamisen, sekä haastattelukysymyksiä pystyi tarvittaessa avaamaan tai kääntämään englanniksi. Oppilaiden valitseminen puolestamme lomakehaastatteluun varmisti sen, että oppilaat olivat tietoisia tulevasta haastattelutilanteesta sekä heillä oli mahdollisuus tutustua lomakehaastattelun kysymyksiin ennen varsinaista lomakehaastattelua.

Puolistrukturoituihin haastatteluihin valittiin kouluhenkilökunnasta ne henkilöt, jotka työskentelevät maahanmuuttajalasten ja -nuorten kanssa, koska he omaavat laajan tiedon kotoutumiseen sekä koulunkäynnin tukemiseen liittyvistä asioista. Sen puolesta voimmekin sanoa haastateltavien ammattitaidon sekä tietämyksen tukevan tutkimuksemme luotettavuutta, koska haastatteluun ei valittu esimerkiksi aineenopettajia. Uskomme myös, että puolistrukturoidut haastattelut sekä vuorovaikutteinen lomakehaastattelutilanne puolestaan teki vastaamisesta kiireetöntä, mikä varmensi myös osaltaan tulosten luotettavuutta. Saimme haastatteluita varten käyttöömmme erilliset tilat, jotta haastattelutilanne olisi mahdollisimman neutraali sekä vapaa ulkoisista ärsykkeistä. Puolistrukturoidut haastattelut sekä lomakehaastattelut toteutettiin yksittäin, jotta pystyttiin turvaamaan vastaajien tunnistamattomuus. Laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta tulee arvioida kokonaisuutena eli miten tutkimuksessa käytettyä teoriaa on hyödynnetty tutkimusta tehdessä ja onko tutkimuksessa saadut tulokset yhteydessä aiheesta kerättyyn teoriatietoon. Tutkimuksessamme käytimme analysointi menetelmänä sisällönanalyysia, sekä käytimme riittävästi aikaa tutkimustulosten analysoimiseen ja teemoitteluun. Tarkan analysoinnin sekä teemoittelun avulla, olemme osanneet tuoda tutkimustuloksista merkitykselliset asiat ilmi.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Puolistrukturoidut haastattelut

Haastateltavat kertoivat, että maahanmuuttajalapsille ja -nuorille tarjotaan koulun aloituksen yhteydessä pieni tutustumiskäynti, jossa tutustutaan koulun tiloihin, tulevaan opettajaan ja mahdollisuuksien mukaan tavataan myös luokkakavereita.

Haasteita tilanteeseen luo se, että maahanmuuttajalapsia ja -nuoria aloittaa koulun pitkin vuotta Suomeen tulon eriaikaisuuden vuoksi ja näin ollen joutuvat hyppäämään mukaan opetukseen kesken lukuvuoden. Suomalaislapset taas aloittavat koulun käytännössä aina yhtä aikaa muiden saman ikäisten kanssa syksyllä. Haastatteluissa nousi suurimmiksi haasteiksi eriaikaisen koulun aloittamisen lisäksi tietotaitotasojen erot. Osa oppilaista ei ole välttämättä omassa maassaan käynyt koulua ollenkaan ja näin ollen koulunkäynti ei ole tuttua ja sen suhteen on aloitettava alusta opettelu, mitä koulunkäynti on. Kaarisillan koulussa tähän on kuitenkin melko hyvä mahdollisuus, sillä ryhmiä pyritään eriyttämään mahdollisimman paljon, tietotaitotasojen mukaan. Osa oppilaista opettelee koulussa käyntiä, siinä kun toiset ovat edenneet suomen kielen opettelussa jo alkeita edemmäs. Kaarisillan yhtenäiskoululla on haastateltavien opettajien mukaan hyvät resurssit ohjaajien ja koulun henkilökunnan suhteen, joka mahdollistaa yksilöllisemmän tuen lapsille ja nuorille heidän tarvitsemiinsa asioihin. Oppilaista ei ole yleensä paljoakaan tietoa kouluun tuleessa, joka vaikeuttaa omalta osaltaan koulun työtä, kun mahdollisista oppimisvaikeuksista tai traumaista, jotka voivat vaikuttaa oppilaan koulussa käyntiin ja oppimiseen, ei ole tietoa.

Ensimmäiselle luokalle tulevat maahanmuuttajaoppilaat eivät yleensä käy valmistavaa opetusta, vaan heidät pyritään Porin Kaarisillan yhtenäiskoulussa integroimaan suoraan tavalliselle luokalle. Tähän perusteena haastatteluista nousi se, että pienemmät lapset pystyvät yleensä omaksumaan uuden kielen ja kulttuurin vanhempia paremmin, eikä ensimmäisen luokan opetusta koeta vielä liian haastavaksi ylipäättään. Tässä kuitenkin edetään aina tapaus- ja yksilökohtaisesti.

Haastateltavien mukaan suomen kieli on lapsille suurin haaste kotoutumisessa. Sen opettelu jää herkästi hyvinkin taka-alalle, jos oppilas puhuu hyvää englantia ja tulee ymmärretyksi sillä. Näin hän ei välttämättä koe niin tarpeelliseksi oppia suomen kieltä. Uusien maahanmuuttaja oppilaiden tuloon kouluun muut oppilaat ottavat hyvin neutraalisti ja siihen on jo totuttu monikulttuurisessa Porin Kaarisillan yhtenäiskoulussa. Haastateltavien mukaan minkään näköistä rasistista kiusaamista ei koulussa ole havaittavissa ja sellaiseen puututtaisiin välittömästi, jos sellainen tulisi ilmi. Tämä tukee kotoutumisen onnistumista, koska lapsi ja nuori saa olla vapaasti oma itsensä ilman pelkoa kiusaamisesta.

Henkilökunnan mukaan eri uskonnot eivät koulun arjessa juurikaan näy. Oppilaat, jotka eivät kuulu evankelisluterilaiseen uskonnon opetukseen, osallistuvat muuhun toimintaan uskonnollisten tilaisuuksien ajan. Yleiskuvassa uskonnot eivät ole koulussa puheenaiheena, mutta joskus toiset oppilaat voivat kysyä esimerkiksi huiveista, jolloin oppilaalle kerrotaan miksi joku käyttää huivia ja toinen ei. Sen enempää asiaa ei yleensä käsitellä.

Haastatteluissa nousi erityisesti esille, kuinka suuri merkitys kotoutumiselle on se, että maahanmuuttajalapsi tai – nuori saa luotua kaverisuhteita myös suomenkielisiin oppilaisiin. Teini-iässä Suomeen tulo on yleensä haastavinta. Teini-ikäisen ollessa nuorelle muutenkin vaativa elämänvaihe, voi siinä kohtaa muutto toiseen maahan olla hyvinkin haastavaa. Porin Kaarisillan koulun opettajien mukaan pienemmät lapset ovat selkeästi avoimempia lähtemään mukaan muiden lasten leikkeihin, vaikka suomen kieli olisikin vielä hieman huteralla pohjalla. Leikissä selviää pitkälti elekielellä. Teini-ikäiset taas ovat vaativampia valitessaan kenen kanssa ollaan kavereita.

Kaarisillan koulussa pyritään oppilaita integroimaan mukaan tavallisten luokkien taitoaineisiin, jotta saataisiin mahdollisimman paljon suomenkielistä kontaktia ja vuorovaikutusta ilman vaikeita oppiaineita ja niiden materiaaleja. Oppilaita integroidaan pikkuhiljaa mm. liikunta-, käsityö- ja kotitaloustunneille, muiden luokkien mukana.

Haastateltavien vastauksista kävi ilmi, ettei tyttöjen ja poikien välillä ole kotoutumisessa huomattavissa mitään eroja, myöskään tulomaalla ei ollut merkitystä siihen, mi-

ten kotoutuminen loppu viimeksi onnistuu. Tämä kaikki on hyvin yksilökohtaista. Kaikista suurimmaksi muutokseksi haastatteluissa nousi valmistavanopetuksen jälkeinen siirtyminen normaalille luokalle omaan lähikouluun. Siinä lapsi tai nuori tajuaa todella sen, kuinka paljon valmistavassa opetuksessa käydään vain perusasioita. Moni oppilaista pelästyy sitä, kuinka vaikeaksi koulu muuttuu, kun pitäisi pärjätä omalla suomen kielen taidolla oman ikäisten kanssa, kun koulun oppiaineetkin muuttuvat yläluokilla selkeästi haastavammaksi. Näihin tilanteisiin avuksi voisi olla helpotettu materiaali heille, jotka vasta siirtyvät tavallisten luokkien opetukseen. Kuitenkin opettajat korostivat sitä, että kaikki kotoutumisessa on yksilökohtaista ja siinä missä toinen ei tunnu oppivan suomen kieltä, voi toinen käydä jo keskustelua sujuvasti toisten suomenkielisten kanssa.

Haastattelussa tuli ilmi, että Kaarisillan yhtenäiskoulussa on erittäin hyvät resurssit maahanmuuttajataustaisille oppilaille verrattuna muihin Porin kouluihin. Kaarisillan koulussa työskentelee perhetyöntekijä, sekä paljon kielitaitoisia ohjaajia, jotka tukevat maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutumisprosessia sekä koulunkäynnin sujuvuutta. Ohjaajat puhuvat mm. englantia, venäjää, arabiaa ja espanjaa? Ohjaajat ovat hyvin merkityksellisessä sekä tarpeellisessa asemassa koulussa, koska he ovat avuksi erilaisissa koulupäivän tilanteissa sekä ovat tarpeen mukaan yhteydessä maahanmuuttaja lasten ja nuorten koteihin. Kaarisillan koululla on myös mahdollisuus käyttää tarvittaessa tulkkipalveluita.

Haastateltavat kuvasivat kielen oppimisen olevan yksi merkityksellisin tekijä kotoutumisen onnistumisessa. Kaikki haastateltavat kertoivat konkreettisia keinoja, joiden avulla Kaarisillan koulussa mahdollistetaan mahdollisimman hyvä kotoutuminen. Konkreettiset keinot liittyvät suuremmaksi osaksi kommunikoinnin tukemiseen sekä suomen kielen oppimiseen. Kaarisillassa käytetään suomen kielen oppimisen tukena vaihtoehtoisia kommunikointimenetelmiä. Erilaisten kommunikointimenetelmien avulla saadaan tarvittavat asiat ja ohjeet kerrottua sekä suomen kielen oppiminen saa hyvän pohjan erilaisten tukevien kommunikointimenetelmien avulla. He käyttävät vaihtoehtoisia kommunikointimenetelmiä opetuksessa sekä erilaisissa koulupäivän tilanteissa. Valmistavassa opetuksessa käytetään paljon kuvakommunikointia, mutta vaikeampia asioita on haastavaa opettaa vain kuvia käyttämällä. Kuvakommunikoinnin avulla saadaan viestittyä yksinkertaisia asioita, sekä opeteltua esimerkiksi värejä

ja vuoden aikoja. Yksi haastateltavista kertoi, että aluksi suomen kielen opiskelu on vähän kuin ulkoa opettelua. Viestintä ja vuorovaikutus monikielisessä ympäristössä vaatii opettajilta sekä ohjaajilta pitkäjänteisyyttä sekä kekseliäisyyttä. Haastateltavat kertoivatkin käyttävänsä myös google translate -ohjelmaa kielen kääntämiseen tarvittavissa tilanteissa. Haastateltavat korostivat, että osa lapsista puhuu rohkeammin suomea kuin taas toiset ja tämän huomasimmekin myös tehdessämme kyselylomake haastatteluja.

Valmistavaan opetukseen tulee lisää oppilaita pitkin lukuvuotta. Oppilaat ovat silloin kielitaidoiltaan hyvin eri tasoisia, joten opetuksessa on samaan aikaan käytössä monia eri oppimateriaaleja. Opetuksessa hyödynnetään myös erilaisia leikkejä sekä harjoitteluun erilaisia käytännön tilanteita esimerkiksi kaupassa asiointia. Oppilaiden eriyttäminen pienempiin ryhmiin Valo-luokan sisällä on tärkeää oppimisen kannalta, tässä esiintyy kuitenkin välillä haasteita koska ohjaajien määrä luokassa ei ole riittävä, esimerkiksi jakamaan luokkaa kuuteen pienempään ryhmään.

Koulupäivän aikana on useita siirtymätilanteita, joissa maahanmuuttaja oppilaat tarvitsevat tukea ja ohjausta esimerkiksi ruokailuun tai väli- tai liikuntatunnille siirtymisessä. Ohjaajat ja opettajat ohjaavat maahanmuuttaja lapsia ja -nuoria myös näissä tilanteissa. Oppilaita ohjataan hyvin käytännön läheisesti, esimerkiksi kerrotaan ja näytetään konkreettisesti missä ja milloin on pitää seuraavaksi olla. Oppiympäristön yhdessä läpikäyminen on merkittävä osa uuteen oppiympäristöön sopeutumisessa ja siihen on Kaarisillan koulussa panostettu. Ensimmäisten viikkojen aikana ohjaus siirtymätilanteissa on tiiviimpää, josta hiljalleen oppilaat alkavat siirtymään itsenäisesti tai luokkakavereiden kanssa. Tarvittaessa kuitenkin opettaja tai ohjaaja voi olla tiiviimin mukana siirtymätilanteissa myös myöhemmin, jos se koetaan tarpeelliseksi esimerkiksi aran lapsen kohdalla.

Haastatteluiden ja vastausten perusteella maahanmuuttajalapsen ja -nuoren tarvitsevat paljon apua myös konkreettisten asioiden selvittämiseen. Näitä voi olla mm. miten Porissa liikutaan, esimerkiksi koululta liikuntatunnille urheilukeskukseen tai miten linja-auto aikataulut menevät, mistä pysäkiltä nousee linja-autoon ja missä jäädään pois. Näiden asioiden oppiminen on iso osa kotoutumista.

Haastatteluissa selvitimme, miten kotiin pidetään yhteyttä ja kuinka paljon. Sekä ol-laanko maahanmuuttaja lasten- ja nuorten vanhempiin yhteydessä herkemmin eri ti-lanteissa? Tähän saimmekin vastauksen, että on erityisen tärkeää, että kaikki viestintä kotiin tapahtuu hyvissä ajoin sekä hyvin tarkasti väärinymmärrysten välttämiseksi. Maahanmuuttajalasten ja -nuorten vanhempia näkee kuitenkin paljon valmistavan opetuksen aikana. Monet lapset tuodaan sekä haetaan koulusta, niin siinä samalla pys-tyy keskustelemaan, miten päivä on mennyt. Kotiin ollaan myös yhteydessä tarvitta-essa puhelimitse mutta ei kuitenkaan tavallista enempää. Ohjaajien kielitaitoa sekä tulkkipalveluita käytetään usein, kun ollaan puhelimitse yhteydessä maahanmuuttaja-lasten ja -nuorten koteihin. Wilma-järjestelmää maahanmuuttajataustaiset vanhemmat käyttävät suomalaistaustaisia vähemmän, mutta osan kanssa voidaan sitä käyttää vies-tintävälineenä. Muissa tapauksissa yhteys kotiin otetaan useimmiten puhelimitse, säh-köpostitse, reissuvihon tai viestilapun välityksellä.

Koulu pyrkii osaltaan tukemaan koko perhettä kotoutumisprosessissa esimerkiksi van-hempainilloissa yhdistämään perheitä, joiden lapset leikkivät yhdessä. Näin saadaan laajennettua koko perheen elinympäristöä sekä saadaan suomenkielisiä yhteyksiä koko perheelle. Haastattelun tulosten perusteella vanhempien asennoituminen näkyy myös lapsessa. Perheen avoimuus, sekä sosiaalisuus vaikuttaa positiivisesti lapsen tai nuoren kotoutumiseen. Kotoutumista edistää merkityksellisesti yhteydet koulun ja kodin ul-kopuolella esimerkiksi suomalaiset kaverit tai harrastustoiminta. Suomen kielen ja kulttuurin tullessa tutummaksi ollaan lähempänä onnistunutta kotoutumista.

Haasteeksi koulun ja kodin välillä nousi yksilökohtaiset kulttuurierot, jotka tulevat ilmi erilaisissa tilanteissa. Esimerkiksi jos lapsella on oppimisvaikeuksia tai muita haasteita. Perhe voi kokea häpeää, eikä sen vuoksi halua vastaanottaa tarjottua apua. Nämä ovat kuitenkin yksilökohtaisia eroja, osa perheistä on taas hyvin vastaanottavai-sia tarjottuja palveluita kohtaan.

Opettaja tapaa oppilaan sekä oppilaan vanhemmat kahdesti vuodessa arviointikeskus-telun merkeissä. Arviointikeskustelun yhteydessä oppilaalla sekä vanhemmilla on mahdollisuus antaa palautetta koulun toiminnasta sekä esittää mahdollisia toiveita ope-tukseen tai koulutoimintaan liittyen. Lapset ja nuoret antavat suoraa palautetta koulun toiminnasta sekä oppituntien tehtävistä koulupäivien aikana. Opettajat kertoivat myös

keräävänsä jollakin tapaa palautetta opetuksesta sekä oppituntien tehtävistä. Esimerkiksi suullisesti tehtävien yhteydessä tai laittamalla kokeeseen palaute osion. Oppilaat ovat myös tehneet itsearviointia väritystehtävien kautta. Esimerkiksi tyyllillä, jos olet samaa mieltä, väritä vihreäksi, jos olet vähän samaa mieltä, väritä keltaiseksi, jos olet eri mieltä, väritä punaiseksi. Tämänlaisten tehtävien kautta he ovat arvioineet omaa tuntikäyttäytymistä, työrauhan antamista, sekä läksyjen tekemistä.

Haastatteluissa selkeästi koulun viriketoiminnasta eniten esille nousi Kotokummi -kerho, joka toimii koululla noin kerran kuukaudessa. Kerhon ajatuksena on tuoda maahanmuuttajalapsia yhteen suomenkielisten lasten kanssa. Kerhon toiminta on monipuolista, siellä esimerkiksi pelataan lautapelejä, leivotaan ja tehdään erilaisia retkiä lähiympäristöön. Haastateltavat kertoivat kerhon toimineen suunnitellusti ja on auttanut maahanmuuttajalapsia sopeutumaan Suomen tavoille.

Koulun ulkopuolisia harrastuksia ei kaikilla maahanmuuttajilla ole alkuvaiheessa Suomeen tulon jälkeen. Kuitenkin suurin osa aloittaa jonkin harrastukseen myöhemmin kavereiden rohkaisemana ja innostamana. Tämä tuli ilmi myös lapsille tehdyissä lomakehaastatteluissa, joissa suurin osa vastasi harrastavansa jotain koulun ulkopuolella.

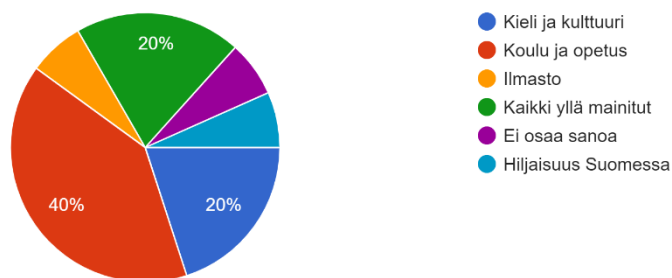
5.2 Strukturoitu lomakehaastattelu

Haastattelussamme kävi yhteensä 15 nuorta, jotka olivat iältään 8-17-vuotiaita. Heistä 60% oli tyttöjä ja 40% poikia. Haastatteluun vastanneiden oppilaiden Suomessa olo aika vaihteli kolmen kuukauden ja yhdeksän vuoden välillä ja kyselyyn vastanneet olivat kotoisin 11 eri maasta.

Suurin osa vastaajista (86,7%) oli viihtynyt Suomessa joko hyvin tai erittäin hyvin. Käytimme tässä asteikkoa 1-5 ja vastaukset sijoittuivat suurimmaksi osaksi asteikolla kohtaan neljä ja viisi. Kotimaan ja Suomen välillä suurimmaksi eroksi vastaajat nostivat koulun ja opetuksen (40%), kielen ja kulttuurin (20%) sekä kaikki vaihtoehdot: kieli ja kulttuuri, koulu ja opetus sekä ilmasto (20%), lisäksi suurimmaksi eroksi vastattiin myös Suomen hiljaisuus. (Kaavio 1).

Mikä on ollut suurin ero kotimaasi ja Suomen välillä?

15 vastausta

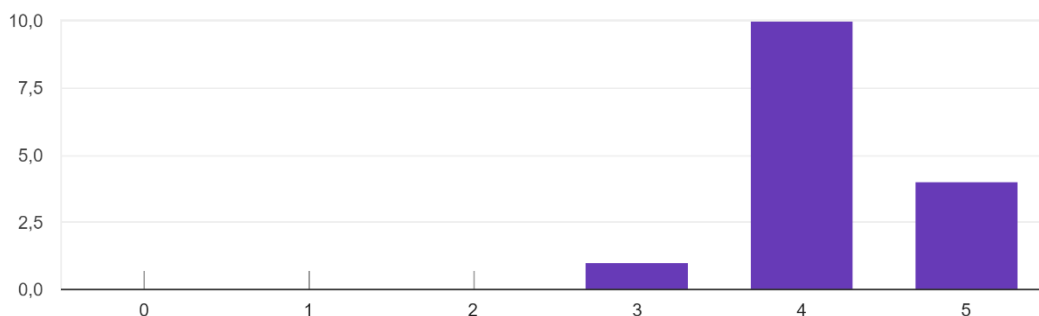

Kaavio 1.

Suomen kieltä suurin osa ymmärsi paremmin kuin itse puhui. Kuitenkin suurin osa vastanneista (80%) arvioi oman suomen kielen taitonsa melko hyväksi tai hyväksi, asteikolla 1- 5 vastaukset sijoittuivat suurimmaksi osaksi kohtiin 3 ja 4. Kaikkien vastaajien vanhemmista vähintään toinen puhui suomea ja vain 20% vastaajista ei käyttänyt ollenkaan kotonaan suomen kieltä. Yleisimpiä tilanteita, joissa suomen kieltä kotona käytettiin, olivat sisarusten tai toisen vanhemman kanssa vuorovaikutus tilanteissa, sukulaisten kanssa, ruokailu tilanteissa tai suomen kieltä opetellessa (mm. läksyjä tehdessä). 80% vastaajista oli oppinut suomen kieltä parhaiten koulussa ja noin 40% koki oppivansa suomea koulun lisäksi parhaiten kavereiltaan. Oli hienoa huomata kaaviossa 2, että yli 90% vastaajista viihtyi Kaarisillan yhtenäiskoulussa joko hyvin tai erittäin hyvin (asteikolla 1 – 5 vastaukset kohdistuivat kohtiin 4 ja 5).

Oletko viihtynyt tässä koulussa?

15 vastausta

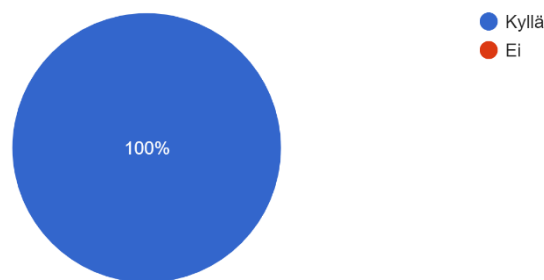
Kaavio 2.

Jokainen kyselyymme vastanneista oli saanut Kaarisillan yhtenäiskoulusta uusia kavereita. Suurin osa oli saanut kavereita myös suomenkielisistä oppilaista ja vain noin

26% oli saanut kavereita vain toisista maahanmuuttaja lapsista. Opettajille tehdyissä haastatteluissa nousi erityisesti esille se, kuinka suuri merkitys kotoutumisen onnistumiseen on sillä, että lapsi tai nuori saa luotua kaverisuhteita myös suomenkielisiin lapsiin tai nuoriin. Valmistavan opetuksen oli käynyt kaikkiaan 93,3% vastaajista ja jokainen koki saaneensa apua koulusta kaikkiin tarvitsemiinsa kouluun liittyviin asioihin. Apuna näissä tilanteissa oli toiminut opettajat, kuraattori, rehtori ja koulun muut oppilaat. Tärkeä asia kotoutumisen kannalta oli se, että jokainen haastateltu oppilas koki saavansa olla koulussa täysin oma itsensä (kaavio 3). Uuteen maahan kotoutuessa on hyvin tärkeää kokea olonsa hyväksytyksi sellaisena kuin on. Jos kokee joutuvansa uudessa maassa olemaan jotain mitä ei ole tai muuttamaan omaa itseään, voi se luoda erityisiä haasteita kotoutumiseen. Siksi pidimme tätä kohtaa erityisen tärkeänä haastatteluissamme.

Koetko saavasi olla oma itsesi koulussa?

15 vastausta

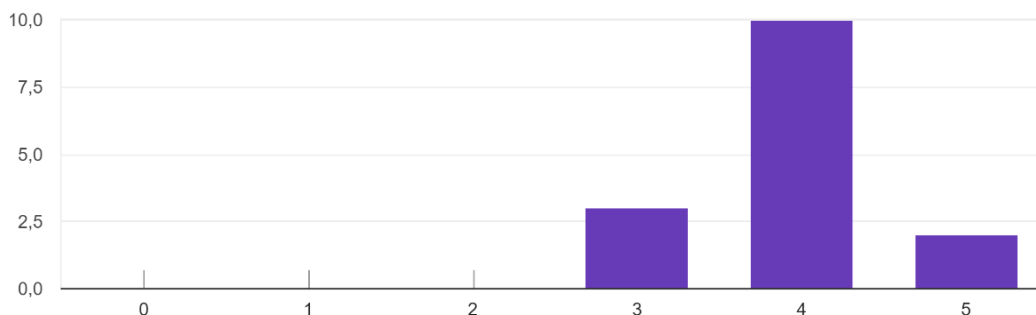

Kaavio 3.

Lisäksi kotoutumista tukee se, että suurimmalla osalla oli harrastuksia koulun ulkopuolella, jolloin kontaktia suomenkielisiin tulee muuallakin kuin koulussa. Myös 60% kyselyyn vastanneista osallistui johonkin koulun järjestämään toimintaan myös koulun ulkopuolella. Koulupäivän aikana parhaimmiksi asioiksi oppilaiden mielestä nousivat kaverit ja välitunnit sekä opetus ja uuden oppiminen. Suurimmaksi haasteeksi kotoutumisessa taas nousi kielitaito, jonka jälkeen tulivat ilmasto ja kulttuuri. Kaaviossa 4 näkyy, että jokainen vastanneista arvioi kotoutuneensa Suomeen melko hyvin, hyvin tai erittäin hyvin, joka on merkityksellistä, ottaen huomioon, että osa haastateltavista oli ollut Suomessa vain kolme kuukautta.

Miten olet kotoutunut Suomeen?

15 vastausta

Kaavio 4.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksemme eteni koko ajan tasaisesti suunnitellun aikataulun mukaisesti, emmekä kokeneet, että eteemme olisi tullut mitään suuria haasteita tai yllätyksiä. Pääsimme etenemään työssä hyvään tahtiin. Yhteistyö tilaajan kanssa oli mutkatonta ja meidän tutkimukseemme vastattiin koko yhteistyön ajan aidolla mielenkiinnolla. Tutkimuksen edetessä haastattelu vaiheeseen meitä yllätti se, kuinka rohkeasti maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret halusivat yrittää haastattelua suomen kielellä ja käyttää englantia vasta kun ymmärretyksi tuleminen suomen kielellä oli täysin mahdollonta.

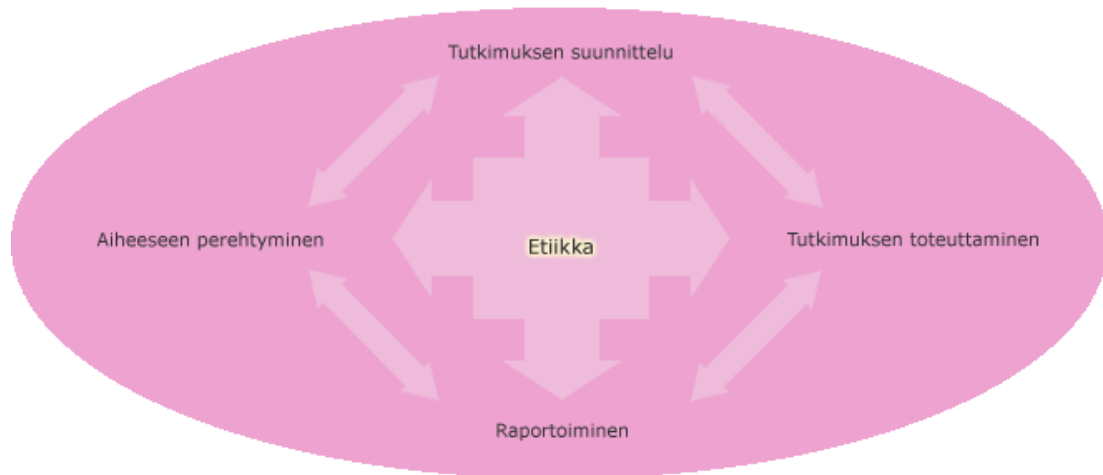
Suunnitelmassamme otimme huomioon myös eettisen puolen. Ennen koululla tehtäviä haastatteluja halusimme hoitaa kuntoon sekä sopimuksen opinnäytetyön tekemisestä (LIITE 2) että tutkimuslupa-anomuksen (LIITE 1). Lisäksi koska haastateltavat oppilaat olivat kaikki alaikäisiä, laitoimme koulun kautta kotiin kyselyn siitä saako lasta haastatella tutkimustamme varten anonymisti (LIITE 3.)

Puolistrukturoidut haastattelut nauhoitettiin myöhempää analysointia varten. Kerroimme haastateltaville vielä haastattelutilanteessa, että nauhoitteita tullaan käsittelemään luottamuksellisesti ja vastaukset pysyvät raportissa täysin anonymineinä. Kerroimme kaikille, että nauhoitteet tullaan hävittämään asianmukaisesti analysoinnin jäl-

keen, eikä vastauksia käytetä mihinkään muuhun kuin tämän tutkimuksen toteutukseen. Myös kyselylomakkeiden vastaukset hävitettiin asianmukaisesti analyysin jälkeen, eikä lomakehaastattelussa kysytty tunnistettavia henkilökohtaisia tietoja.

Kuva 2 (Jyväskylän yliopiston www-sivut. 2009) havainnollistaa sitä, kuinka tutkimusprosessin kaikkiin eri vaiheisiin liittyy erilaiset eettiset kysymykset, aina tutkimuksen suunnittelusta loppuraporttiin saakka.

Kuva 2. (Jyväskylän yliopiston www-sivut. 2009.)

Tutkijan tulee kiinnittää huomiota erilaisiin eettisiin kysymyksiin tutkimusprosessissaan riippuen tutkimuksen aiheesta, suunnitelmasta ja eri tutkimusmenetelmistä. Kuitenkin riippumatta valitusta tutkimusaiheesta tai käytettävistä menetelmistä on jokaisen tutkijan noudatettava hyvän tieteellisen käytännön tyyliä.

Jyväskylän yliopiston tutkimuseettinen toimikunta on laatinut pohjan hyvälle tieteelliselle käytännölle. Tämä pohja koostuu mm. seuraavista kohdista:

- ”Toimintatapoina rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus (tutkimus, talentaminen, esittäminen ja arviointi)”
- ”Eettisesti kestävät tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät sekä avoimuus julkaisemisessa”
- ”Muiden tutkijoiden työn ja saavutusten asianmukainen huomioon ottaminen”
- ”Tutkimuksen suunnittelu, toteuttaminen ja raportointi tieteelliselle tiedolle on tehtävä asetettujen vaatimusten mukaan”
- ”Tutkimusryhmän jäsenten asema, oikeudet, osuus työn tekemisestä sekä vastuut ja velvollisuudet pitää olla selkeästi määritelty. Lisäksi ennen tutkimuksen

aloittamista on sovittava kirjallisesti tutkimusryhmän ja koehenkilöiden kesken tutkimustulosten omistajuudesta ja aineistojen säilyttämisestä.”

(Jyväskylän yliopiston www-sivut. 2009.)

Yleisesti voidaan sanoa, että tutkimuksen tulokset, tulkinnat sekä niistä tehdyt johtopäätökset ovat aina yhteydessä asian tai ilmiön tutkijoihin, heidän arvoihinsa, maailmankatsomukseensa, käytäntöihinsä sekä erilaisiin pyrkimyksiin. Tiedon tuottamisen tavoitteet eli tiedonintressit vaikuttavat aina tutkimuksen suunnittelun vaiheisiin, itse toteutukseen sekä raportoinnin tekoon. Vaikka tiedon tuottamisessa pyritään objektiivisuuteen, on se yleensä aina jollain tasolla myös subjektiivista. Tiedon tuottamisen tavoitteet ovat olennainen osa tutkimuksen luotettavuutta sekä eettisyyttä. (Jyväskylän yliopiston www-sivut. 2009.)

Koimme saaneemme tutkimuskysymykseemme tarpeeksi laajan ja kattavan vastauksen. Tutkimusta tehdessä oli ilo huomata, kuinka yhteistyökykyisiä sekä lapset ja nuoret että koulun henkilökunta olivat.

Tutkimuksen tulokset yllättivät meidät positiivisesti ja saimme kattavan kuvan siitä mitä Porin Kaarisillan yhtenäiskoululla on tarjolla maahanmuuttaja taustaisille oppilaille. Oli hienoa huomata myös se, kuinka oppilaiden ja opettajien näkemykset kohetasivat eikä sen suurempia ristiriitoja vastausten välillä ollut. Tutkimus osoitti, että Kaarisillan yhtenäiskoulussa lasten ja nuorten sekä opettajien välinen vuorovaikutus toimii hyvin ja asiat olivat mallillaan. Suuria ristiriitoja henkilökunnan ja oppilaiden vastauksien välillä ei ilmennyt. Olemme tyytyväisiä opinnäytetyön tekovaiheisiin ja sen lopputulokseen.

LÄHTEET

- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus www-sivut. Viitattu 7.11.2019. <https://www.ely-keskus.fi/web/ely/-/maahanmuuton-tilannekatsaus-2-2019-satakunta->
- Eniten maahanmuuttajia Porissa, 2016. Satakunnan Kansa. Viitattu 7.11.2019. <https://www.satakunnankansa.fi/satakunta/eniten-maahanmuuttajia-porissa-13929205>
- InfoFinland www-sivut. Viitattu 11.12.2019 <https://www.infofinland.fi/fi/elama-suomessa/asettuminen-suomeen/kotoutuminen-suomeen>
- InfoFinland www-sivut. Viitattu 5.12.2019. <https://www.infofinland.fi/fi/elama-suomessa/asettuminen-suomeen/kotoutuminen-suomeen>
- Jyväskylän yliopiston www-sivut. Viitattu 22.2.2020. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Jyväskylän yliopiston www-sivut. Viitattu 22.2.2020. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/laadullinen-analyysi>.
- Jyväskylän yliopiston www-sivut. 2019. Viitattu 21.3.2020 <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi/etiikka>
- Kajaanin ammattikorkeakoulun www-sivut. Viitattu 21.2.2020. <https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Aineiston-keruumenetelmat/Haastattelu>)
- Korkiasaari 2017. Maahanmuuton historia Suomessa. Viitattu 8.12.2019. http://www.migrationinstitute.fi/files/pd.f/presentation/Maahanmuuton-historia-Suomessa_Jouni-Korkiasaari-2017.pdf
- Kotouttaminen www-sivut. Lomake. Alaikäisen kotoutumissuunnitelma. Viitattu 3.12.2019. <https://kotouttaminen.fi/lomakkeet/alaikaisen-kotoutumissuunnitelma1>
- Kotouttaminen www-sivut. Lomake. Perheen kotoutumissuunnitelma ja palvelutarpeen arviointi kunnassa. Viitattu 3.12.2019. <https://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4355103/perheen-kotoutumissuunnitelma-interactive.pdf/28b35da0-b2a9-4c9e-888a-34e68c1049e1/perheen-kotoutumissuunnitelma-interactive.pdf>
- Kotouttamisen www-sivut. Viitattu 8.12.2019. <https://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4355252/Tietopaketti+2017-05-A4.pdf/8841d958-889b-4af2-a83c-9a16de08fb00/Tietopaketti+2017-05-A4.pdf.pdf>
- Kotouttamisen www-sivut. Viitattu 20.10.2019. <https://kotouttaminen.fi/satakunta>

Kotouttaminen www-sivut. Viitattu 18.10.2019. <https://kotouttaminen.fi/keskeiset-kasitteet>)

Kotouttaminen www-sivut. Viitattu 3.12.2019. <https://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4355103/perheen-kotoutumissuunnitelma-interactive.pdf/28b35da0-b2a9-4c9e-888a-34e68c1049e1/perheen-kotoutumissuunnitelma-interactive.pdf>

Kotouttaminen www-sivut. Viitattu 2.12.2019. <https://kotouttaminen.fi/kotoutumisen-alkuun>

Kotouttaminen www-sivut. Viitattu 3.12.2019. <https://kotouttaminen.fi/lomakkeet/alaikaisen-kotoutumissuunnitelma>

Kotouttaminen www-sivut. Viitattu 28.11.2019. <https://kotouttaminen.fi/lapset-ja-nuoret>

Kotouttaminen www-sivut. Viitattu 28.11.2019. <https://kotouttaminen.fi/lapset-ja-nuoret>

Kotouttaminen www-sivut. Viitattu 11.12.2019. <https://kotouttaminen.fi/erityiset-palvelut>

Kotouttaminen www-sivut. Viitattu 11.12.2019 <https://kotouttaminen.fi/erityisia-toimenpiteita-tarvitsevat>

Kotouttaminen www-sivut. Viitattu 28.11.2019. <https://kotouttaminen.fi/lapset-ja-nuoret>

Kotouttamisen www-sivut. Viitattu 26.11.2019. <https://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4355252/Tietopaketti+2017-05-A4.pdf/8841d958-889b-4af2-a83c-9a16de08fb00/Tietopaketti+2017-05-A4.pdf.pdf>)

Kotouttaminen www-sivut. Viitattu 24.10.2019. <https://kotouttaminen.fi/kotouttamisen-pohjoismaissa>

[Kotouttaminen www-sivut. Viitattu 19.3.2020. https://kotouttaminen.fi/kotoutumisen-alkuun](https://kotouttaminen.fi/kotoutumisen-alkuun)

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386, §1. Viitattu 21.3.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Myrskylä, P. 2010. Maahanmuutossa suuria vuosivaihteluita. Tilastokeskuksen Tieto & trendit -lehti 4-5. Viitattu 1.11.2019. https://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-07-09_001.html?s=0

Opetushallitus www-sivut. Viitattu 26.11.2019. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/suomi-toisena-kielena-opetus>

Opetushallitus www-sivut Viitattu 26.11.2019. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/suomi-toisena-kielena-opetus>

Oikeuskanslerinvirasto www-sivut. Viitattu 14.3.2020. <https://www.okv.fi/fi/ratkaisut/id/716/>

Pakolaisapu www-sivut. Viitattu 16.10.2019. <https://pakolaisapu.fi/sanasto/>

Perusopetuslaki 01.01.1999/ 628/1998, 5§.) Viitattu 21.3.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Perusopetuslaki>

Porin Kaarisillan yhtenäiskoulun www-sivut. Viitattu 31.10.2019. <https://peda.net/pori/perusopetus/koulujen-kotisivut/yhten%C3%A4iskoulut/kaarisillanyhten%C3%A4iskoulu>

Porin Kaarisillan yhtenäiskoulun www-sivut. Viitattu 31.10.2019 <https://peda.net/pori/perusopetus/koulujen-kotisivut/yhten%C3%A4iskoulut/kaarisillanyhten%C3%A4iskoulu>

Porin Kaarisillan yhtenäiskoulun www-sivut. Viitattu 31.10.2019. <https://peda.net/pori/perusopetus/koulujen-kotisivut/yhten%C3%A4iskoulut/kaarisillanyhten%C3%A4iskoulu/meid%C3%A4n-koulu/koulun-ty%C3%B6ryhm%C3%A4t> Porin kaupungin www-sivut, sivut 5-6. Viitattu 8.12.2019. https://www.pori.fi/sites/default/files/atoms/files/porin_kaupungin_kotouttamisohjelma_2014-2020.pdf

Porin kaupungin www-sivut. Viitattu 8.12.2019. https://www.pori.fi/sites/default/files/atoms/files/porin_kaupungin_kotouttamisohjelma_2014-2020.pdf

Porin kaupungin www-sivut. Viitattu 14.3.2020. <https://www.pori.fi/kasvatus-ja-koulutus/perusopetus/opetus/monikielisten-oppilaiden-opetus>)

Porin kaupungin www-sivut. Viitattu 20.11.2019. <https://www.pori.fi/maahanmuuttajat/koulu>

Porin kaupungin www-sivut. Viitattu 20.11.2019. <https://www.pori.fi/kasvatus-ja-koulutus/perusopetus/opetus/monikielisten-oppilaiden-opetus>

Porin kaupungin www-sivut. Viitattu 26.11.2019 <https://www.pori.fi/kasvatus-ja-koulutus/perusopetus/opetus/monikielisten-oppilaiden-opetus>

Porin kaupungin www-sivut. Esite. Perusopetukseen valmistava opetus. Viitattu 27.11.2019. https://peda.net/pori/perusopetus/opiskelutuki/mmo/kokeilu/valmistava-opetus/suomi_vuosi2018-pdf:file/download/b378667973d8eebd20bb8a44ae6d389c737e02a0/Suomi_vuosi2018.pdf

Porin kaupungin www-sivut. Viitattu 22.11.2019. <https://www.pori.fi/kasvatus-ja-koulutus/perusopetus/opetus/monikielisten-oppilaiden-opetus>

Saaranen-Kauppinen. A. & Puusniekka. A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 12.3.2020. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3.html

Sosiaali- ja terveysministeriö www-sivut. Viitattu 11.12.2019. <https://stm.fi/kouluterveydenhoito>

Suomen pakolaisapu www-sivut. Viitattu 21.11.2019 <https://pakolaisapu.fi/sanasto/>

Suomen pakolaisapu www-sivut. Viitattu 21.11.2019. <https://pakolaisapu.fi/sanasto/>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut. Viitattu 18.10.2019. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos www-sivut. Viitattu 18.10. 19 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos www-sivut. Viitattu 22.11.19. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos www-sivut. Viitattu 22.1.2019. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Tiirikainen, J. 2018. Inklusiivinen valmistava opetus (VALO) lyhyesti. Viitattu 27.11.2019 https://peda.net/pori/perusopetus/opiskelun-tuki/mmo/kokeilu/valmistava-opetus/ivo:file/download/90f386f6fa41c35ed639f26686856581831949fe/Inklusiivinen%20valmistava%20opetus_elokuu2018_versio1.pdf

Tilastokeskuksen www-sivut, artikkelit 2010. Viitattu 1.11.2019. https://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-07-09_001.html?s=0

Tornion Kyläjoen koulun www-sivut, 2016. Viitattu 31.10.2019. <https://peda.net/tornio/peruskoulut/kyl%C3%A4joen-koulu/ops2016/lo>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Työ- ja elinkeinoministeriö www-sivut. Viitattu 8.12.2019. <https://tem.fi/maahanmuuton-vaiheita-suomessa>

Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut. Viitattu 18.10.2019. https://tem.fi/maahanmuuttajien-kotouttaminen_luettu18.10.2019

Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut. Viitattu 21.11.2019. <https://tem.fi/mita-kotoutuminen-on->

Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut. Viitattu 3.12.2019. <https://tem.fi/kotouttamispalvelut>

Töttö P 2000. Pirullisen positivismin paluu. Laadullisen ja määrällisen tarkastelua. Tampere: vastapaino.

Valtioneuvoston Oikeuskanslerin pöytäkirja 14.12.2015. Viitattu 18.2.2020.
https://www.okv.fi/media/filer_public/b0/b2/b0b28662-ad65-43e9-b913-e922ed0f619d/okv_2_50_2015.pdf

Väestöliiton www-sivut. Viitattu 16.10.2019. http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/

Väestöliiton www-sivut. Viitattu 16.10.2019. http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/

Väestöliiton www-sivut. Viitattu 24.10.2019. https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/

Väestöliiton www-sivut. Viitattu 24.10.2019. https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/

Yhdenvertaisuuslaki 01.01.2015/1325, §6.) Viitattu 21.3.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2014/20141325?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Yhdenvertaisuuslaki>

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto, Saaranen-Kauppinen & Puusniekka. Viitattu 19.3.2020. https://www.fsd.tuni.fi/metelmaopetus/kvali/L6_3_3.html

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto, Saaranen-Kauppinen & Puusniekka. Viitattu 19.3.2020. https://www.fsd.tuni.fi/metelmaopetus/kvali/L6_3_3.html

LIITE 1

Rea Arve

Opinnäytetyön ohjaaja
Lehtori, Seppo Pamppunen
seppo.pamppunen@samk.fi
044 7103438

Inka Huotari

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

16.01.2020

Olemme kaksi sosionomiopiskelijää Satakunnan ammattikorkeakoulusta Porista. Olemme tekemässä opinnäytetyötä maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten koulunkäynnin ja kotoutumisen tukemisesta ja haluamme tutkimuksellamme selvittää millä konkreettisilla keinoilla Porin Kaarisillan yhtenäiskoulu tukee yllämainittuja asioita. Tavoitteenamme on saada tietoa siitä, miten lasten ja nuorten kokemukset kohtaavat koulun henkilökunnan kanssa.

Tutkimusaineiston keräämme koulun henkilökunnalta teemahaastatteluilta ja oppilailta puolistrukturoidulla haastattelulla, jossa käytämme apunamme kyselylomaketta. Tutkimuksessa tutkija ja haastateltava keskustelevat koulunkäynnin sekä kotoutumisen tukemisen konkreettisista keinoista ja niiden kokemuksista. Henkilökunnalle tehtävät haastattelut tullaan äänittämään. Tutkimuksessa ei tulla kysymään haastateltavien nimeä tai muita tunnistettavia henkilötietoja. Saatuja aineistoja tullaan käsittelemään luottamuksellisesti ja ne tullaan hävittämään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

Tutkimus toteutetaan helmikuun 2020 aikana.

Tutkimuslupa Myönnetty / EväTTY

Paikka 12.2.2020 Päiväys Porissa

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Johanna Siitari
JOHANNA SIITARI

LIITE 2

SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU
SATAKUNTA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OP07A

1 / 2

SAMK / Sopimus opinnäytetyön tekemisestä

Opinnäytetyön tekijä <u>Rea Arve ja Inka Huotari</u>	
Opiskelijanumero: 1701596, 1701562	Aloituserhmä: NSO17SP
Koulutusohjelma: Sosiaali-alan koulutusohjelma	
Opinnäytetyötä ohjaavan opettajan nimi, sähköposti, puhelinnumero ja osoite: Seppo Pamppunen, seppo.pamppunen@samk.fi, Satakunnankatu 23 28130 Pori, 044 710 3438	
Toimeksiantaja, yhteyshenkilön nimi, sähköposti, puhelinnumero, osoite ja y-tunnus : Kaarisillan yhtenäiskoulu, Johanna Siitari, johanna.sitari@pori.fi, 044 701 5308, Jokisatamantie 1, 28190 Pori, Y-tunnus 2685156-7	
Opinnäytetyön nimi: Maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutumisen ja koulunkäynnin tukeminen Porin Kaarisillan yhtenäiskoulussa	
Työn etenemisaikataulu: Opinnäytetyösuunnitelman mukaisesti Sopimus perustuu hyväksytyyn tutkimus-/projektisuunnitelmaan.	
Tätä sopimusta koskevat erimielisyydet pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti neuvottelemalla osapuolten kesken. Mikäli asiasta ei päästä sopimukseen, erimielisyydet ratkaistaan Satakunnan käräjäoikeudessa. Tätä sopimusta on laadittu 2 kappaletta, yksi kullekin osapuolelle.	
Olemme lukeneet sopimusehdot (sivu 2) ja hyväksymme ne.	
Päiväys: 16.1.2020	
Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus, nimike ja nimen selvitys:	
<u>Johanna Siitari</u> <small>Johanna Siitari (24. tammikuuta 2020)</small>	
Osaamisalueen johtajan allekirjoitus ja nimen selvitys:	
<u>Tiina Savola</u> <small>Tiina Savola (24. tammikuuta 2020)</small>	
Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus:	
<u>Lektori Seppo Pamppunen</u> <small>Lektori Seppo Pamppunen (17. tammikuuta 2020)</small>	
Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus:	
 <small>Rea Arve (16. tammikuuta 2020)</small> <small>Inka Huotari (17. tammikuuta 2020)</small>	

Sopimusehdot

Vakuutukset. Jos opinnäytetyö tehdään kokonaan tai osittain työsuhteessa palkkaa vastaan, niin toimeksiantajan on laadittava asianmukainen kirjallinen työ sopimus. Työnantaja huolehtii lainmukaisista vakuutuksista, sillä ammattikorkeakoulun vakuutukset eivät kata työsuhteessa tehtävän opinnäytetyön tekijää.

Opinnäytetyön kustannukset ja niiden korvaaminen. Opinnäytetyöstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten (ml. Aineiston hankinta, raaka-aineet, matkat, työkorvaus jne.) korvaamisesta sopivat toimeksiantaja ja opiskelija keskenään. Pääsääntöisesti Satakunnan ammattikorkeakoulu ei vastaa yksittäisen opinnäytetyön kustannusten korvaamisesta.

Oikeudet opinnäytetyön tuloksiin. Toimeksiantaja saa käyttöoikeuden opinnäytetyön tuloksiin ja niiden kaupalliseen hyödyntämiseen. Opinnäytetyön tekijä on velvollinen raportoimaan opinnäytetyön tulokset toimeksiantajalle.

Immateriaalioikeudet. Tekijänoikeus ja muut immateriaalioikeudet opinnäytetyöhön kuuluvat opinnäytetyön tekijälle. Opinnäytetyön tekijä ja toimeksiantaja sopivat erikseen, missä laajuudessa tekijänoikeus tai muut immateriaalioikeudet siirtyvät toimeksiantajalle.

Opinnäytetyön ohjaus ja vastuu. Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on opiskelijalla. Ammattikorkeakoulu vastaa työn ohjauksesta, seurannasta ja työn riittävästä laatusostosta. Ammattikorkeakoulu ei ole taloudellisesti vastuussa työn tuloksista tai aikataulusta. Opinnäytetyön tekijä ei vastaa toimeksiantajalle vahingosta, joka toimeksiantajalle syntyy opinnäytetyön viivästyisestä, ellei erikseen toisin sovita. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyötä toimeksiantajaorganisaation näkökulmasta. Opiskelija sitoutuu palauttamaan toimeksiantajalle työn aikana saamansa luottamuksellisen aineiston, kun opinnäytetyö on valmistunut, tai kun osapuolet yhdessä toteavat, että yhteistyöedellytyksiä opinnäytetyön loppuun saattamiseksi ei ole.

Tulosten julkistaminen ja luottamuksellisuus. Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan julkinen. Mikäli opinnäytetyö sisältää liikesalaisuuksia tai muuta julkisuuslaissa salassa pidettäväksi määrättyjä tietoja, on opinnäytetyön raportti laadittava niin, että tietojen luottamuksellisuus säilyy. Tarvittaessa salassa pidettävät tiedot on jätettävä työn tausta-aineistoon. Opinnäytetyö tai sen osia voidaan julkaista myös internetissä sopimalla niistä erikseen. Opinnäytetyön osapuolet (opiskelija, toimeksiantaja ja opettaja) sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat sekä pidättäytymään käyttämästä hyväkseen toisen osapuolen ilmaisemia luottamuksellisia tietoja ilman erillistä lupaa.

Opinnäytetyösopimuksessa olevat yhteystiedot tallennetaan SAMK:n asiakkuudenhallintajärjestelmään Yrinetiin. Tallentamisesta on laadittu henkilötietolain 539/1999 mukainen rekisteriseloste.

Satakunnan ammattikorkeakoululla on oikeus käyttää yhteistyöhanketta referenssinä ammattikorkeakoulun työelämäyhteistyistä, mukaan lukien SAMK:n yhteistyötietokanta, johon voi tehdä hakuja internetissä. Opinnäytetyöstä näkyvät otsikko, organisaatio ja organisaation yhteyshenkilö. Hanketta voidaan lisäksi hyödyntää ammatillisen korkeakoulutuksen tavoitteita edistävästi esim. opetusmateriaalina tai -metodina edellyttäen, ettei hankkeeseen sisältöjen tietojen luottamuksellisuutta vaaranneta.

LIITE 3

Rea Arve ja Inka Huotari**Opinnäytetyön tutkimuslupakysely**

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali alan koulutusohjelma
Opinnäytetyö

Hei,

Olemme kaksi sosionomiopiskelijää Satakunnan ammattikorkeakoulusta Porista. Olemme tekemässä opinnäytetyötä maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten koulunkäynnin ja kotoutumisen tukemisesta ja haluamme tutkimuksellamme selvittää millä konkreettisilla keinoilla Porin Kaarisillan yhtenäiskoulu tukee yllämainittuja asioita. Tavoitteenamme on saada tietoa siitä, miten lasten ja nuorten kokemukset kohtaavat koulun henkilökunnan kanssa.

Tutkimusaineiston keräämme oppilailta haastattelulla, jossa käytämme apunamme kyselylomaketta. Tutkimuksessa tutkija ja haastateltava keskustelevat koulunkäynnin sekä kotoutumisen tukemisen keinoista ja niiden kokemuksista. Oppilaille tehtäviä haastatteluja ei tulla äänittämään. Tutkimuksessa ei tulla kysymään haastateltavien nimeä tai muita tunnistettavia henkilötietoja. Tulemme kysymään haastattelussa lapsen ikää, sukupuolta sekä kotimaata. Saatuja aineistoja tullaan käsittelemään luottamuksellisesti ja ne tullaan hävittämään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua. Tutkimus toteutetaan helmikuun 2020 aikana.

Palautattehan lomakkeen koululle viimeistään 10.02.2020 mennessä.

Lastani saa haastatella opinnäytetyön tutkimusta varten

KYLLÄ

EI

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Paikka _____ Aika _____

Yhteistyöterveisin,

Rea Arve ja Inka Huotari, Satakunnan ammattikorkeakoulusta

LIITE 4

KOULUN HENKILÖKUNTA:**Maahanmuuttaja oppilaan tulo kouluun**

1. Tulevatko oppilaat etukäteen tutustumaan kouluun, ennen koulun aloittamista?
2. Eroaako maahanmuuttajalapsen koulun aloitus jotenkin suomalaislapsien koulun aloituksesta?
3. Mitä maahanmuuttajalasten ja -nuorten kanssa täytyy ottaa erityisesti huomioon?
4. Käyvätkö kaikki maahanmuuttajataustaiset oppilaat valmistavan opetuksen vai miten valmistavaan opetukseen menevät määrätellään?
5. Mitkä ovat maahanmuuttajalasten ja -nuorten suurimpia haasteita Suomeen ja kouluun tullessaan?
6. Millä keinoilla näihin haasteisiin tartutaan?
7. Puhuvatko kaikki lapset ja nuoret jo tullessaan englantia tai suomea siinä määrin, että tulee ymmärrettyä? Miten toimitte, jos lapsi ei puhu ymmärrettävästi englantia eikä suomea?
8. Miten muut oppilaat vastaanottavat maahanmuuttajalapsen ja -nuoret?

Kotoutuminen ja tukitoimet

9. Vaikuttaako lapsen tai nuoren ikä kotoutumisen onnistumiseen sekä sopeutumiseen uuteen oppiympäristöön ja asuinmaahan?
10. Vaikuttaako lasten ja nuorten kotimaa (=josta ovat muuttaneet Suomeen) kotoutumiseen tai koulumenestykseen?
11. Huomaako kotoutumisessa eroja tyttöjen ja poikien välillä?
12. Miten maahanmuuttajalasten ja -nuorten integrointi normaaleille luokille tapahtuu ja miten sitä tuetaan?
13. Mitä lapsille ja nuorille tarjotaan kotoutumisen onnistumiseen?
14. Tarvitsevatko maahanmuuttajalapsen ja -nuoret enemmän yksilöllistä tukea kuin suomalaistaustaiset oppilaat? Esim. kuraattorin tai psykologin palveluita?
15. Miten koulu tukee lapsia ja nuoria kulttuurin muutoksessa? Näkyväkö oppilaille kulttuuriin sopeutuessa eri vaiheita? Millaisia?
16. Miten lapset kotoutuvat yleisesti, hyvin vai huonosti, miksi?

Koulupäivän sisältö ja kulku

17. Miten eri uskonnot näkyvät koulun arjessa?
18. Miten lasten ja nuorten äidinkieltä tuetaan?
19. Miten maahanmuuttajalapsen ja -nuoret oppivat parhaiten suomen kieltä?
20. Miten opettaja, perhetyöntekijä, rehtori, kuraattori ja muu koulun henkilökunta tukevat konkreettisesti kotoutumista koulupäivän aikana?
21. Miten lasten ja nuorten eritasoiset tiedot ja taidot huomioidaan opetuksessa?
22. Miten koulupäivän aikana toimitaan mm. siirtymätilanteissa? Ketkä ovat maahanmuuttajalasten ja -nuorten tukena näissä tilanteissa?
23. Miten kotoutumisen tukeminen näkyy koulun jokapäiväisessä arjessa?
24. Mihin maahanmuuttajalapsen ja -nuoret tarvitsevat eniten apua koulupäivän aikana?
25. Keräättekö maahanmuuttajalapsilta ja -nuorilta palautetta opetuksesta ja muusta koulun toiminnasta? Miten?

Yhteistyö koulun ja kodin välillä

26. Miten kotoutumista ajatellen huomioidaan koko perhe?
27. Näkeekö vanhemmat eri tukimuotojen mahdollisuuden hyvänä vai kieltävätkö he tulevan avun?
28. Vaikuttako perheen asennoituminen lapsen tai nuoren kotoutumisen onnistumiseen?
29. Kuinka kotiin pidetään yhteyttä ja kuinka paljon, millä keinoin ja mitä kautta?
30. Ollaanko maahanmuuttajalasten ja -nuorten vanhempiin yhteydessä herkemmin eri tilanteissa?

Koulun virike/ harrastustoiminta

31. Onko koululla harrastustoimintaa tai iltapäiväkerhoa koulun jälkeen, johon maahanmuuttajalapsen ja -nuoret voisivat tulla oppimaan lisää suomen kulttuurista?

Mikä on ollut suurin ero kotimaasi ja Suomen välillä?

- Kieli ja kulttuuri
- Koulu ja opetus
- Ilmasto
- Muu: _____

Kuinka hyvin ymmärrät suomen kieltä?

	0	1	2	3	4	5	
En ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Todella hyvin

Kuinka hyvin puhut suomen kieltä?

	0	1	2	3	4	5	
En ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Todella hyvin

Puhuvatko vanhempasi suomea?

- Kyllä
- Ei
- Vähän
- Toinen vanhemmista puhuu

Puhutteko kotona suomea?

- Kyllä
- Ei

Millaisissa tilanteissa kotona puhutte suomea?

Oma vastauksesi _____

Miten olet oppinut parhaiten suomen kieltä?

- Koulussa
- Kotona
- Kavereilta
- Muu: _____

Oletko viihtynyt tässä koulussa?

En ole   0   1   2   3   4   5   Erinomaisesti

Oletko saanut kavereita koulusta?

- Kyllä
- Ei

Oletko saanut kavereita suomenkielisistä oppilaista?

- Kyllä
- Ei

Kuinka vaikealta koulunkäynti Suomessa on tuntunut?

Helppolta   0   1   2   3   4   5   Vaikealta

Oletko käynyt valmistavan opetuksen?

- Kyllä
- Ei

Oletko saanut koulussa apua tarvitsemiisi asioihin?

- Kyllä
- En

Keneitä?

- Opettajalta
- Koulukuraattoriilta
- Koulun oppilailta
- Muu:

Koetko saavasi olla oma itsesi koulussa?

- Kyllä
- Ei

Onko sinulla harrastuksia koulun ulkopuolella?

- Kyllä
- Ei

Onko koululla jotain toimintaa, johon osallistut koulupäivän jälkeen?

- Kyllä
- Ei

Mikä on kivointa koulupäivässä?

Oma vastauksesi _____

Miten olet kotoutunut Suomeen?

0 1 2 3 4 5

En ole kotoutunut   Olen kotoutunut erinomaisesti

Miten olet kotoutunut Poriin?

0 1 2 3 4 5

En ole kotoutunut   Olen kotoutunut erinomaisesti

Mikä on tuottanut vaikeuksia kotoutumisessa Suomeen?

Oma vastauksesi _____

Lähetä